

La biblioteca mediateca

D'infantil a secundària

La biblioteca mediateca

D'infantil a secundària

Proposta de treball

Alba Abulí Fexas

Gemma Alegria Folch

Balbina Garcia Barceló

Maria Golobardes Martí

Cecília Lladó Mulet

Anna Martín Torrents

Laura Muñoz González

Enric Queralt Catà (coord.)

Sílvia Solé Rosell

Grup Bibliomèdia de la FMRPC

FEDERACIÓ DE
MOVIMENTS DE
RENOVACIÓ DE
PEDAGOGIA DE
CATALUNYA

R O S A
S E N
S A T

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

FUNDACIÓ
PROPEDAGÒGIC

Primera edició: febrer 2005
Disseny i maquetació: Núria Hortal i Inge Trowsky
Disseny CD-ROM: Joana Cela

- © Alba Abulí Fexas, Gemma Alegria Folch, Balbina Garcia Barceló, Maria Golobardes Martí, Cecília Lladó Mulet, Anna Martín Torrents, Laura Muñoz González, Enric Queralt Catà (coord.), Sílvia Solé Rosell. Grup Bibliomèdia de la FMRPC (<http://gbiblio.pangea.org>), 2005
- © Per a aquesta edició: Associació de Mestres Rosa Sensat, 2005
Av. de les Drassanes, 3 - 08001 Barcelona
Tel.: 93 481 73 73 - Fax: 93 301 75 50
E-mail: associacio@rosasensat.org
<http://www.rosasensat.org>

Imprès a Gráficas y Encuadernaciones Reunidas, S. A.
Impressió CD-ROM Gemma O.D.

Dipòsit Legal: B-4387-2005
ISBN: 84-689-0671-9

Agraïments

Voldríem donar les gràcies a les persones que, en diferent mesura, ens han ajudat amb les seves opinions i valoracions en la realització d'aquest treball. Sobretot a la Maria Anglada, la Maite Comalat i l'Anna Gàllego, que van col·laborar inicialment en l'apartat de secundària, i a Jaume Centelles i Dolors Garcia per l'aportació de diverses activitats a l'etapa de primària i secundària. I també a la Mercè Escardó pel seu suport a l'equip d'educació infantil.

Sumari

Contingut del llibret. (Enric Queralt)

Presentació	9
El perquè de la biblioteca mediateca	11
1. Biblioteca escolar en un moment de canvi?	13
2. Concreció de la proposta	15
2.1. Societat del coneixement i tecnologies de la informació i la comunicació	15
2.2. Les reformes educatives: biblioteca i currículum	17
2.3. La revisió dels rols dels actors de les institucions docents	19
3. Ara bé, quina biblioteca?: la biblioteca mediateca escolar	21
4. La biblioteca: una ampliació curricular?	25
5. Eixos de la proposta	27
5.1. Desenvolupament del gust per la lectura	28
5.2. Cerca i tractament de la informació	29
5.3. Llibres i altres suports informatius. La mediateca i la xarxa telemàtica	32
Referències bibliogràfiques	35
Bloc tècnic	37
Bloc didàctic	39

Contingut del CD-ROM

1. Educació infantil (Alba Abulí, Anna Martín i Enric Queralt)
 - 1.1. Continguts de tercer nivell de concreció relacionats amb la biblioteca
 - 1.2. Objectius didàctics
 - 1.3. Taula d'activitats per nivells
 - 1.4. Taula d'activitats per blocs temàtics
 - 1.5. Descripció d'activitats

2. Educació primària (Cecília Lladó, Laura Muñoz, Sílvia Solé)
 - 2.1. Continguts de tercer nivell de concreció relacionats amb la biblioteca
 - 2.2. Objectius didàctics
 - 2.3. Taula d'activitats per nivells
 - 2.4. Taula d'activitats per blocs temàtics
 - 2.5. Descripció d'activitats

3. Educació secundària (Gemma Alegria, Balbina Garcia, Maria Golobardes i Sílvia Solé)
 - 3.1. Continguts de tercer nivell de concreció relacionats amb la biblioteca
 - 3.2. Objectius didàctics
 - 3.3. Taula d'activitats per nivells
 - 3.4. Taula d'activitats per blocs temàtics
 - 3.5. Descripció d'activitats

4. Annexos
 - 4.1. Continguts i objectius de segon nivell de concreció que poden tenir relació amb el treball de la biblioteca-mediateca escolar
 - Educació infantil
 - Educació primària
 - Educació secundària
 - 4.2. Manifest UNESCO/IFLA sobre la Biblioteca Escolar
 - 4.3. Carta dels drets dels alumnes
 - 4.4. Conclusions de les II Jornades de Biblioteques Escolars

Presentació

Un grup de docents de les tres primeres etapes educatives ens hem aplegat per un interès comú: la biblioteca escolar. Cadascú des del seu àmbit laboral fa anys que treballa a l'entorn dels llibres, de la biblioteca, de la informació en suports diversos, de la promoció de la lectura. Aquesta coincidència inicial ens va animar a elaborar una obra que ens permetés posar de manifest la potencialitat educativa de les biblioteques-mediateques escolars i que alhora aportés un exemple de treball intercicles.

L'obra es presenta en dos suports: paper i digital. En format paper hi trobareu la justificació conceptual i la bibliografia i en suport digital es presenten les diverses activitats didàctiques i els annexos. Som conscients d'un cert decalatge entre la justificació conceptual i les propostes d'activitat: després de la lectura de la justificació hom podria «esperar» una altra mena de propostes didàctiques. Aquest decalatge ha estat llargament valorat. Finalment hem optat per mantenir-lo: volem deixar ben clares les bases conceptuals cap a les quals creiem que cal orientar el treball a les biblioteques però, alhora, també som conscients de la realitat de la immensa majoria de biblioteques dels centres educatius. Aquesta realitat ens ha aconsellat de recollir i formular propostes que puguin ser desenvolupades en la majoria de centres i per la majoria de docents que tinguin interès a iniciar un treball seriós des de la biblioteca escolar.

Internament cadascuna de les etapes ha organitzat els seus materials curriculars i propostes didàctiques en tres grans blocs:

- Desenvolupament del gust per la lectura
- Lectura de recerca i tractament de la informació
- Llibres i altres suports / biblioteca-mediateca i xarxa telemàtica.

Hem volgut tenir present el currículum. La majoria de literatura existent sobre el tema fa un tractament de la biblioteca o bé molt tècnic o bé excessivament didàctic, quasi lúdic. Finalment l'aportació curricular es concreta en forma d'annexos. En els annexos hi trobareu una selecció de continguts¹ i d'objectius de tipologia diversa el tractament dels quals es podria veure facilitat si el centre disposés d'una biblioteca: pedagògicament seria molt rendible utilitzar sistemàticament aquest espai.

Les activitats es presenten digitalment en un mateix format de fitxa al llarg dels sis cicles d'escolaritat. S'intenta fer visible la transversalitat, en permetre que els docents puguin «veure» des de quin cicle s'efectua, o es podria efectuar, aquella activitat que han seleccionat. Els colors que s'han utilitzat per distingir les activitats de les diferents etapes estan relacionats amb els que es fan servir habitualment a les biblioteques escolars.

El treball es completa amb les referències bibliogràfiques utilitzades en la justificació de la proposta, una selecció d'obres que considerem bàsiques a l'hora de conceptualitzar, orientar, organitzar i endegar una biblioteca-mediateca escolar i una altra didàctica, formada per experiències relacionades amb la biblioteca escolar.

Acabem amb una darrera consideració. Som conscients que el treball que presentem forma part, en major o menor mesura, de l'experiència quotidiana de molts centres o de molts mestres, que ja fa temps han descobert la potencialitat educativa de la biblioteca. A tots ells ens agradaria que els poguéss servir, si més no, per sistematitzar el seu compromís amb aquest nou context d'aprenentatge. Gràcies.

1. Els continguts i els objectius han estat seleccionats dels exemples del segon nivell de concreció proposats pel Departament d'Ensenyament en les publicacions que recullen els currículums oficials de les tres etapes. Hem utilitzat aquests documents en comprovar que la majoria de centres han convertit aquests exemples en el seu projecte curricular de centre.

El perquè
de la biblioteca
mediateca

1. Biblioteca escolar en un moment de canvi?

«**A**l llindar d'aquest mil·lenni no ens trobem pas en un moment tranquil pel que fa al món educatiu i a tot allò que significa per a la societat; davant seu té el gran repte d'assimilar els canvis profunds que està experimentant per formar persones preparades, amb recursos suficients per moure's i desenvolupar-se sense problemes en aquesta societat.

«Aquesta tasca no és gens fàcil, ja que fa variar en gran part el mateix sentit de l'escola. Es tracta del pas d'una institució transmissora de coneixements a una altra que té com a principal missió la transformació de la informació en coneixement significatiu per als nois i les noies, així com la formació de persones autònomes i solidàries.» (COROMINAS i LLADÓ, 1999: 7)

La institució escolar viu, ara mateix, una època de profundes revisions. Es revisen, s'amplien i es qüestionen quasi permanentment els seus currículums.¹ Es revisen, i en certa manera també es qüestionen, els papers que fins ara han desenvolupat els diversos actors de les

institucions educatives: els docents, les famílies i els alumnes. Es revisa el mateix escenari educatiu, el sentit mateix de la institució. El moment és particularment interessant. L'activitat de diversos organismes, associacions, iniciatives i programes il·lustren a bastament aquest «repensar l'escola»: debats generals de política educativa al Parlament de Catalunya, Jornades Escoles 0-12,² Informe PISA de la Comunitat Europea, Conferència Nacional d'Educació,³ Proposta de competències bàsiques del Departament d'Ensenyament,⁴ plans estratègics de centre, demandes creixents de formació en els mateixos

1. En tenim un bon exemple en la proposta de competència bàsica en les TIC, seqüenciada per cicles, que es pot consultar al web de la XTEC (http://www.xtec.es/escola/tec_inf/tic/competencia.htm).

2. «Què s'ha d'aprendre a les escoles 3-12?». Document marc de les II Jornades Escoles 3-12 a http://esc3-12.pangea.org/document_marc.htm.

3. Generalitat de Catalunya (2002). *Conferència Nacional d'Educació 2000-2002. Debat sobre el sistema educatiu català. Conclusions i propostes*. Barcelona: Departament d'Ensenyament.

4. Generalitat de Catalunya (2003). *Congrés de Competències Bàsiques*. Barcelona: Departament d'Ensenyament.

centres, redefinició de serveis i de programes del mateix Departament d'Educació, etcètera.

En aquest context, quin sentit pot tenir parlar i pensar a l'entorn de la biblioteca? La biblioteca escolar pot ajudar en aquest moment de canvi? Què hi pot dir un espai que, a casa nostra, encara no s'ha fet realitat de manera generalitzada?

La biblioteca podria ser un espai i una instal·lació necessària en la configuració d'una resposta

adient a aquest moment de canvi profund que experimenta la institució escolar. La contribució de la biblioteca en la definició d'aquesta resposta, però, serà molt més efectiva si les tres primeres etapes educatives, comunes a la majoria de la població, són capaces d'articular una proposta coherent. Totes les etapes educatives necessiten una biblioteca escolar; la biblioteca no és una qüestió universitària. Experiències ja consolidades en països propers avalen aquest plantejament (SALABERRIA, 1990-1996).

2. Concreció de la proposta

La proposta d'utilització de la biblioteca al llarg de les tres primeres etapes educatives es podria veure justificada des de punts de vista de naturalesa diversa: curriculars, sociològics, pedagògics, tecnològics, etc. Tanmateix, n'hem seleccionat tres:

- La societat de la informació i del coneixement.
- Les darreres reformes educatives i el seu desenvolupament i concreció curricular.
- La revisió del rol dels actors de les institucions educatives.

2.1. Societat del coneixement i tecnologies de la informació i la comunicació

Aquesta situació de revisió global sembla que provocarà alguna mena de canvi en la definició dels contextos d'ensenyament i aprenentatge. Un canvi que no sembla que sigui exigít directament per la introducció progressiva de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) en els centres d'ensenyament. El canvi sembla

que serà exigít pel procés de transformació de la societat: és la societat la que canvia com a conseqüència de les TIC. Ens trobem davant de fenòmens i de situacions que mai no havien succeït fins ara (MAJÓ, 2000):

- La capacitat, sembla que infinita, de progressar en el processament numèric, en la difusió de la informació, i, alhora, la possibilitat de codificar numèricament qualsevol informació han obert unes línies de canvi de les quals, ara per ara, ningú no és capaç de preveure l'abast. En un extrem, els més agosarats i entusiastes apunten que el canvi serà comparable al que va produir la revolució industrial; a l'altre extrem se situen tant els qui ho qualifiquen, tot plegat, d'estratègia comercial perfectament dissenyada, com els qui consideren que les coses tampoc no canviaran tant ni tan de pressa. El que de moment és inqüestionable és que algunes professions ja han experimentat uns canvis qualitatius de gran magnitud com a conseqüència de la introducció de les TIC.

- La facilitat de crear, de processar i de difondre informació ha fet que passem d'una societat en què la informació era un bé escàs a una altra en què la informació serà un recurs sobreabundant o excessiu... Pierre Lévy (1998) ens parla del segon diluvi; el primer va ser d'aigua i el d'ara és d'informació, però tots dos ofeguen. Monereo (1998) reflexiona sobre el naufragi de molts alumnes pels oceans de la informació. La dificultat és manifesta. Molts docents en són plenament conscients.

Aquest fet, des del punt de vista dels educadors, és fonamental. Tradicionalment s'ha associat la manca de coneixements a la manca d'informació. Ara, però, aquesta situació ha canviat: la causa principal de manca de coneixement podrà ser també l'excés d'informació. Les habilitats relacionades amb la cerca i la localització de la informació hauran de deixar pas a les relacionades amb el tractament i el processament d'aquesta allau informativa. Cada cop s'apunta amb més insistència la necessitat que els mestres desenvolupin un nou paper en l'educació formal: *la funció d'intermediaris*, de filtres que trien i valoren la informació que posen a l'abast dels seus alumnes, que els ajuden a cercar i a tractar la informació que necessiten.

- Ahora, aquesta mateixa societat de la informació, i actualment del coneixement, ha provocat la precipitació de la caducitat de molts coneixements. Molts dels coneixements

bàsics canvien en un període de temps inferior a la vida d'una persona i també al de la seva vida laboral. Actualment, el fet d'haver acabat un cicle formatiu no sembla garantir una formació per a tota la vida. Es recomana abandonar, progressivament, la idea que hem de saber moltes coses, ja que el que sembla més important és saber on són i saber aprendre-les en el moment oportú. Certament caldrà aprendre a aprendre, però també, i molt important, *caldrà saber desaprendre*, caldrà acostumar-se a viure amb la relativitat del coneixement.

Els canvis, però, van més enllà encara. El sistema d'adquisició de la informació també canvia. Sortim d'una societat en què la transmissió de la informació ha estat fonamentalment escrita i entrem ràpidament en una societat en què la transmissió de la informació ja no serà exclusivament escrita, sinó també audiovisual. La integració del llenguatge i de la comunicació audiovisual en els currículums escolars sembla inqüestionable (COROMINAS, 1994). «Què passaria si, per exemple, l'ensenyament obligatori no integrés els alumnes en les estructures, els continguts i els codis d'informació que imperen actualment? En aquest cas, la institució escolar hauria fracassat en no donar resposta a les exigències de la societat.» (COROMINES i LLADÓ, 1999: 14)

Majó (1997: 34) ho expressa de manera també contundent: «Si no fem res, temo que, a les nostres escoles i universitats, estarem formant nois i noies, joves i adolescents per viure en una

societat que, simplement, ja no existirà quan siguin adults.»

En aquest escenari educatiu, quin paper podrà desenvolupar el llibre de text? Es podrà mantenir com el recurs didàctic més utilitzat? ¿Es podrà presentar com l'eina més adient per a aquests nous aprenentatges i per a aquests nous contextos educatius?

Des de fora del món de l'ensenyament, ja l'any 1994 Oriol Bohigas,⁵ en una carta de resposta a una altra de Marta Mata, feia una reflexió interessant: «[...] en principi, la imposició del llibre de text en la forma indiscriminada com ara s'està fent és la reducció de la personalitat del professor i de la seva autoritat intel·lectual. Però, si, a més, aquests llibres no tenen res a veure amb la tipologia tradicional dels llibres de veritat, poden ser un element greu de deformació.»

Si l'escola ha d'esmerçar esforços en la formació de ciutadans localitzadors, seleccionadors i processadors d'informació, vehiculada en llenguatges diversos, canviant i localitzada en suports també diversos, sembla que hauria de disposar de materials i d'espais que ho permetessin, que ho facilitessin.

I tots aquests debats en reobren un que podríem qualificar de veterà: el de les *biblioteques escolars*. Des fa uns quants anys, i molt parti-

cularment des de l'engegada de la LOGSE del 1990, s'ha recuperat amb força el debat sobre la naturalesa de les biblioteques escolars i sobre l'oportunitat d'instaurar-les, de manera generalitzada, en els diversos centres educatius. Finalment, la Llei de qualitat de l'educació (LOQE) hi passa de puntetes i presenta la lectura com una activitat bàsicament mecànica. Confiam que les noves ordenacions curriculars afavoreixin la implantació de les biblioteques escolars.

2.2. Les reformes educatives: biblioteca i currículum

La societat que ha promogut les darreres reformes educatives (1990 i 2003) és diversa, plural, plena de contradiccions i de reptes. Complexa. També són complexos els canvis que es demanen a l'escola. Coherentment, els currículums que concreten aquestes reformes també són complexos: es proposa que es diversifiquin les capacitats que han d'assolir els alumnes, s'amplia la tipologia de continguts, les propostes metodològiques i d'avaluació tampoc no se simplifiquen, precisament. Es demana a l'escola que no ignori la diversitat dels seus alumnes: interessos, ritmes, motivacions i capacitats, ni la diversitat de materials, de contextos, de suports informatius, d'enfocaments d'un mateix tema.

Delors (1996), en una obra gairebé de referència, va aportar pistes interessants de reflexió a l'entorn dels nous currículums escolars i, de retruc, dels nous papers que haurien de desen-

5. *Avui*, 9-10-1994.

volupar els diversos actors implicats. Les va articular en quatre pilars: aprendre a conèixer, aprendre a fer, aprendre a conviure i aprendre a ser. O, el que és el mateix, competències bàsiques de tipologia diversa: cognitives, emocionals, cooperatives, actitudinals, procedimentals, etc. Ja en la mateixa direcció, l'informe de l'OCDE de l'any 1995⁶ havia assenyalat amb referència a l'educació que: «la ràpida mutació de l'economia i la tècnica fa inútil la formació orientada cap a la formació professional, ja que l'evolució dels coneixements i les tècniques i la mateixa transformació de les empreses deixa ràpidament obsolet el seu contingut [...] Davant d'aquest panorama, el paper del sistema educatiu consistiria a ajudar cada alumne a adquirir una sèrie de sabers i competències generals bàsiques,⁷ adquirir la capacitat d'adaptar-se al canvi i, per damunt de tot, el gust per aprendre i reaprendre durant tota la vida».

Ens podem tornar a fer preguntes: quin escenari educatiu i quins materials curriculars poden fer front a aquests canvis i a aquesta complexitat curricular? Quins equipaments escolars requereix aquesta nova situació? ¿Els objectius didàctics de naturalesa conceptual o factual es poden

treballar amb el mateix tipus de materials curriculars i d'activitats que els de naturalesa procedimental o estratègica? Mauri, Valls i Gómez (1992) i Zabala (1995) van definir amb precisió els diversos contextos d'aprenentatge que possibiliten l'adquisició d'objectius de tipologia diversa. No apuntaven precisament en la direcció de simplificar els materials, les activitats i els equipaments, sinó al contrari. Parcerisa (1996) reclamava la necessària diversificació dels materials curriculars que s'han de posar a l'abast dels alumnes.

Des fa anys hi ha docents que s'han adonat de les limitacions d'aquests materials (els llibres de text) i han treballat per la diversificació dels materials curriculars. Curiosament, ja la mateixa Reforma educativa de l'any 1970, en el Decret 2480/1970, de 22 d'agost, d'ordenació del curs escolar 1970-1971, apuntava en aquesta direcció: a l'article 2.2 de l'esmentat Decret s'hi podia llegir «[...] al llarg de l'aplicació de la reforma i tan aviat com sigui possible se substituiran gradualment els llibres de text per llibres de consulta de cada alumne i per llibres de les biblioteques dels centres educatius». Malauradament, mai no es va materialitzar aquesta disposició.

Ara bé, quins haurien de ser aquests materials diversos? On s'haurien d'ubicar? Fem cap un altre cop a la biblioteca. Des de la biblioteca ens podem iniciar en la manipulació de materials curriculars diversos, en el coneixement de la seva organització interna, de la seva estructura i dels llenguatges dels diferents suports informatius.

6. Citat a F. HERNÁNDEZ (1997). «La necesidad de repensar el saber escolar (y la función de la escuela) en tiempos de mudanza». *Aula de Innovación Educativa*, 59.

7. És interessant llegir la conferència de Dominique SIMONE RYCHEN «La naturalesa de les competències clau. Una perspectiva interdisciplinària i internacional. Alguns resultats del projecte DeSeCo de l'OCDE». *Congrés de Competències Bàsiques*. Departament d'Ensenyament. Barcelona, 2003.

2.3. La revisió dels rols dels actors de les institucions docents

La societat experimenta canvis importants relacionats amb el coneixement, els currículums obligatoris es diversifiquen i, en certa manera, canvien la seva naturalesa, hi ha un entorn tecnològic que va emergint. En aquest escenari, ¿els actors de les institucions educatives poden –o han de poder– continuar exercint els mateixos rols que fins ara? A l'inici d'aquest nou segle, ¿n'hi ha prou amb la presència a les aules per respondre a les demandes formatives dels alumnes? ¿Demana la societat un nou rol a les famílies, als docents i als alumnes? Quins eixos haurien de tenir aquests nous rols?

De respostes a aquestes preguntes en podríem recollir de ben diverses. La divergència només ens il·lustraria la complexitat conceptual de les qüestions. El que sembla que poca gent qüestiona actualment és el fet que els canvis que es produeixen en la societat occidental, la velocitat d'aquests canvis i la incorporació de les TIC a les aules generen desconcert, dubtes i intranquil·litat.

Com hauria de ser aquest nou rol dels docents i dels alumnes? Moltes de les propostes que es formulen per respondre a aquestes preguntes tenen punts en comú (MAJÓ, 1999; COROMINAS i LLADÓ, 1999; IMBERNON, 1999). El docent sembla que hauria de disposar d'habilitats que li permetessin actuar com a:

- Intermediari entre l'allau d'informació i els alumnes.
- Facilitador d'estratègies d'autoformació en lloc de transmissor de coneixements.
- Persona interessada en l'experimentació, la reflexió i la recerca integrades en el quefer de cada dia.
- Superador de la cultura de l'individualisme, col·laborador.
- Afavoridor de la participació.
- Bon organitzador de situacions de treball cooperatiu.

Pel que fa als alumnes: «La societat demana, cada cop més, ciutadans capaços d'intervenir, democràticament, en la realitat i modificar-la; ciutadans i ciutadanes amb estratègies i actituds que els permetin afrontar problemes i trobar-hi solució. L'adopció de l'enfocament globalitzador facilitaria que els esforços que s'esmercen al llarg de l'escolaritat s'orientessin envers aquesta direcció. Això implicaria comprendre i intervenir en una realitat que és complexa i que exigeix inexcusablement disposar d'un pensament complex. No és, doncs, una moda o un acte de fe, sinó un instrument útil perquè la pràctica educativa esdevingui un veritable context d'aprenentatge i socialització per als nois i noies.» (ZABALA, 1999: 56).

Es demana, per tant, als alumnes que:

- Construeixin coneixement significatiu a partir d'experiències i propostes de treball funcionals i amb sentit.

- Protagonitzin i «liderin» el seu aprenentatge.
- Siguin prou oberts i flexibles per adaptar-se als diversos contextos i realitats.
- Portin a terme activitats orientades a la seva formació integral, i es preocupin de desenvolupar capacitats de tipologia diversa i de treballar continguts curriculars no estrictament disciplinaris que els permetin prendre consciència de la interdependència i la globalitat dels elements, dels factors i dels problemes.
- Reconeguin la potencialitat formativa del treball cooperatiu i de la interacció amb els adults i amb els iguals.

Arribar a assolir aquests propòsits requereix, sens dubte, que els alumnes disposin de competències bàsiques de naturalesa ben diversa. N'esmentarem tres:

- Uns hàbits lectors sòlids, versàtils i estratègics.
- Uns hàbits de treball intel·lectual que els permetin accedir, identificar i operar amb la informació que requereixin.⁸
- Un coneixement de les diverses fonts informatives, amb suports informatius també diversos i amb espais reals o virtuals que concentrin la informació que requereixin.⁹

Arribats a aquest punt, podrà ser convenient tornar a formular-nos preguntes. En quin espai, en quin temps i amb quins materials de treball els alumnes han de progressar en l'adquisició d'aquestes competències? ¿Serà l'aula l'espai

idoni per anar construint aquests nous rols? I encara, ¿la fragmentació horària facilita i promou el desenvolupament d'aquestes habilitats?

Respondre a aquestes qüestions també és complex, sens dubte. Probablement sigui asenyat dir, des del més estricte sentit comú, que a l'espai classe, a l'exposició magistral i al llibre de text no els podem demanar tant, no els podem demanar que afrontin aquests nous reptes, no poden ser el marc i les eines amb els quals es materialitzin els nous rols dels actors principals de les institucions educatives. Es fan necessaris nous espais, nous contextos i nous materials. La biblioteca, no cal dir-ho, també podria ajudar-hi.

8. Quan es fa referència a aquesta competència, s'acostuma a col·locar, intuïtivament, en un registre d'alumnes de cycle superior d'ensenyament primari o de qualsevol cycle del secundari. La nostra proposta no comparteix aquest supòsit. No cal esperar pas tant a iniciar el desenvolupament d'aquesta competència. En el segon cycle d'educació infantil és del tot plausible. Vegeu, si no, la reflexió que proposen M. BARÓ i T. MAÑÀ (1995). «Formarse para informarse: la formación de usuarios infantiles en la búsqueda documental». *Aula de Innovación Educativa*, 43: 54-57.

9. En aquest sentit, precisament és molt interessant la *Carta dels drets de l'alumne en l'era de la informació*, de l'ATLC (Association for Teacher-Librarianship in Canada), publicada en el número 91 de la revista *Educación y Biblioteca*.

3. Ara bé, quina biblioteca?: la biblioteca mediateca escolar

«Perdona, a la teva escola hi ha biblioteca?» «Oh, i tant!» Gairebé tots els nostres alumnes podrien donar aquesta resposta. «Per a què serveix la biblioteca de l'Escola?» «Mmmm...» La resposta a aquesta qüestió ja no seria tan unànime.

En general, s'admet que la biblioteca és un lloc on s'emmagatzemen una quantitat determinada de llibres, més o menys ben ordenats i per on els alumnes passen de tant en tant. ¿Una biblioteca ha de ser un espai més o menys gran amb llibres, ordenats amb algun criteri i amb algun adult que hi dediqui algunes hores a la setmana per controlar-ne el préstec? ¿És això realment una biblioteca escolar? ¿Són aquestes biblioteques les que reclama actualment aquesta societat en canvi? De ben segur que no. I, malgrat tot, han estat fins ara, i encara són amb freqüència, la realitat més habitual que podem trobar, tret, com sempre, d'honroses excepcions. Tenim, potser, un concepte massa simple i un xic anacrònic, però socialment instal·lat, de biblioteca escolar.

Ara bé, es pot pensar, en part encertadament, que si no hi ha mediateques escolars també deu ser perquè la majoria dels docents no les necessiten.¹⁰ Les pràctiques docents predominants en amplis sectors no demanen la introducció de biblioteques ben equipades; tot i que la consideració de la biblioteca escolar entre la comunitat docent ha variat força en els darrers deu anys.

Si es volen cercar models consolidats i institucionalitzats de biblioteques escolars, caldrà adreçar-se als països anglosaxons. A partir de la

10. Tot i que ja té uns quants anys, va ser revelador l'estudi elaborat per Mònica Baró i Teresa Maña «Aproximación al estado actual de las bibliotecas escolares en España», aparegut a la revista *Educación y Biblioteca*, núm. 16, el març del 1991. Fins i tot les dades aportades pel MEC en el «Seminario Hispano-británico sobre bibliotecas escolares», celebrat dos anys abans, foren senzillament escandaloses: es van comptabilitzar 531 biblioteques escolars, només comptabilitzant els 5.000 centres d'ensenyament secundari. A partir d'aquell moment, es podia veure en quins percentatges de presència de biblioteques estàvem situats.

dècada dels quaranta, les autoritats educatives d'aquests països, a causa principalment de les pressions socials resultants de la Segona Guerra Mundial i de les noves lleis d'educació, començaren a establir serveis de biblioteques escolars,¹¹ en els quals s'implicaren les autoritats centrals, les locals i les biblioteques públiques. Les *Library* es configurarien, de mica en mica, en l'eix de l'activitat docent dels centres escolars. Aquest model fou recollit amb molt d'encert i fortuna pel nostre veí francès: els seus centres de documentació i informació als centres de secundària, i les biblioteques centre d'informació als de primària, han representat un element de canvi real en la definició dels contextos d'ensenyament i aprenentatge.

En el nostre entorn han estat nombroses les iniciatives que, sempre des d'instàncies no oficials, han intentat paliar la migradesa de la situació de les biblioteques escolars.¹² El nostre sistema educatiu i les autoritats educatives no han considerat la biblioteca escolar com a equipament preferent dels centres docents; només hi ha hagut, fins ara, petits gestos.¹³ La

11. «Seminario Hispano-británico sobre bibliotecas escolares» (1990). Madrid: Ministerio de Cultura. Dirección General del Libro y Bibliotecas.

12. Dos bons exemples, que gairebé es poden considerar uns clàssics, són: L. CASAS i J. CENTELLAS (1988). *Jo llegeixo*. Barcelona: Pirene; i J. CREUS (1989). *Fer escola des de la biblioteca*. Barcelona: La Llar del Llibre. Caldria remarcar també, molt particularment, la gran tasca desenvolupada pel Servei de Biblioteques Escolars de l'Amic de Paper, i per la Cooperativa Abacus al llarg de pràcticament vint anys i per la biblioteca infantil i juvenil Can Butjosa de Parets del Vallès.

tan proclamada i reclamada «convergència europea» no sembla que hagi d'afectar aquesta mena d'instal·lacions.

La biblioteca escolar entesa com a centre de documentació i informació de l'escola hauria de deixar de ser «una biblioteca dins de l'escola» per transformar-se progressivament en la «MEDIA-TECA DE L'ESCOLA». Inserida en el currículum de totes les àrees d'aprenentatge, alhora podria atendre les demandes de promoció d'ensenyaments cada cop més interdisciplinaris i globalitzats. La integració dels nous llenguatges, la comunicació audiovisual i els tractaments globalitzadors en els currículums escolars podrien tenir en la mediateca escolar un instrument valuós per materialitzar-se.

Per assolir aquestes fites, però, les biblioteques escolars o, com hem dit, les mediateques, haurien

13. Fem referència a les autoritats del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, les quals fins l'any 2003, només havien emprès dues iniciatives de suport bibliotecari: petits ajuts per a l'adquisició de llibres i un programari de gestió de documents (Pèrgam, 1997), subministrat a tots els centres docents. Per la seva banda diversos municipis han impulsat projectes d'adequació i dinamització de les biblioteques. L'Ajuntament de Barcelona i el Departament d'Ensenyament (2001) van promoure l'engegada d'un Pla pilot de suport a les biblioteques escolars de primària dels districtes de Sants-Montjuïc i Sant Andreu. Altres comunitats autònomes, en canvi, ja han fet passos decidits per afrontar degudament la implantació i el funcionament de les biblioteques escolars; podeu consultar els exemples de Navarra i Andalusia que citem a la bibliografia. Ara, però, la Generalitat de Catalunya es proposa donar un impuls decidit a les biblioteques escolars; aquests equipaments sembla que formen part de l'agenda de treball del nou Servei d'Innovació Educativa.

d'adquirir un protagonisme pedagògic més gran: haurien d'esdevenir el punt de partida de qualsevol activitat pedagògica, promoguda pels mestres o pels mateixos alumnes. La biblioteca mediateca hauria de ser com l'atri de la casa romana, l'espai que forçosament calgués trepitjar per anar a qualsevol lloc i per anar d'un lloc a l'altre. La mediateca no seria, per tant, només un lloc, sinó un nou context d'ensenyament i aprenentatge, un espai per a la renovació pedagògica.¹⁴

A la mediateca s'hi haurien d'aplegar, degudament catalogades i ordenades,¹⁵ les diverses fonts informatives i els diversos materials didàctics de l'escola. S'hi haurien de centralitzar tots els materials dels quals els alumnes i els mestres puguin extreure informació. No tan sols llibres, per tant, sinó també ordinadors connectats a la xarxa, diaris, mapes, làmines, fotografies, revistes pedagògiques, fulls de disposicions oficials, jocs didàctics, globus terraquïis, diapositives, vídeos, CD-ROM, CD, DVD, cassetts, etc., i els corresponents aparells reproductors.

Pel que fa a la configuració, selecció i adquisició

del fons de la mediateca, Baró i Mañà (1994) aporten orientacions ben precises. Un parell d'exemples: caldria preveure una mitjana de dotze materials impresos per alumne del centre, i la proporció entre llibres de coneixements i llibres d'imaginació hauria de ser de 70/30 a favor dels primers. Tot un repte per a les nostres instal·lacions.

Aquests plantejaments, però, no són pas nous: ja el manifest de la Unesco per a les biblioteques escolars de l'any 1980,¹⁶ revisat i reeditat en el marc d'una campanya de biblioteques escolars promoguda per diverses entitats,¹⁷ posava en relleu la necessitat que els centres educatius disposessin d'un servei eficaç de mediateca escolar que permetés:

- Donar suport continuat als programes d'ensenyament i aprenentatge i impulsar els canvis educatius.
- Possibilitar l'accés a la més àmplia varietat possible de recursos i serveis.
- Dotar als estudiants de les tècniques necessàries perquè siguin capaços d'obtenir i fer servir la màxima diversitat de recursos i serveis.
- Educar-los per ser tota la vida usuaris de bi-

14. En aquest sentit, vegeu la interessant experiència del Grup Educatiu Hezibide a A. ASPIAZU, B. ARRIETA i A. GARDOKI (1995). «La mediateca escolar, un nuevo aprendizaje». *Aula de Innovación Educativa*, 43.

15. Per desenvolupar aquestes tasques, podrà ser de gran utilitat la consulta d'una publicació de referència: *La nova biblioteca escolar* (1999), d'Edicions 62 (Llibres a l'Abast; 342).

16. Manifest de la Unesco per a les biblioteques escolars.

17. La campanya «A l'escola i l'institut ara... la biblioteca» fou promoguda, l'any 2000, pel Col·legi Oficial de Bibliotecaris-documentalistes de Catalunya, l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona i la FMRPC i va comptar amb l'adhesió de nombroses entitats i associacions.

biblioteca amb l'objectiu de passar-ho bé, informar-se i aprendre contínuament.

Caldria, per tant, superar el concepte restringit de petita biblioteca escolar i caminar cap a la constitució de centres d'informació i documentació que possessin a l'abast dels alumnes i dels docents tots els materials impresos, audiovisuals i telemàtics. La necessitat d'aquesta nova biblioteca es va posar de manifest en les deu conclusions de les primeres Jornades de Biblioteques Escolars que es van fer a Barcelona el març del 1999:

1. La biblioteca escolar és una eina imprescindible per a la formació de nois i noies en la societat de la informació.
2. La biblioteca és essencial per dur a terme el projecte educatiu de centre.
3. La biblioteca escolar és especialment necessària per formar usuaris experts i crítics en un moment en què les noves tecnologies incrementen el volum d'informació a disposició dels ciutadans.
4. La consecució dels objectius que planteja la Reforma educativa (LOGSE, 1990) requereix disposar de biblioteques escolars.
5. La reivindicació de la biblioteca escolar només serà efectiva si el conjunt del professorat de tota la comunitat educativa s'hi sent implicat.
6. Les accions per al foment de la lectura no poden plantejar-se al marge de la biblioteca escolar.
7. La biblioteca escolar requereix un professional especialitzat que tingui la consideració de membre del claustre a tots els efectes.
8. La biblioteca escolar ha de disposar de recursos i infraestructures que facilitin la consecució dels seus objectius, especialment els que fan referència a la seva funció educativa.
9. És necessària encara una labor de sensibilització en el conjunt de la societat per tal d'evidenciar el benefici que aporten les biblioteques escolars.
10. Els ensenyats i bibliotecaris que han participat a les jornades subscriuen totalment el nou manifest de la Unesco i insten les autoritats educatives a facilitar els mecanismes per poder aplicar-lo a Catalunya.

4. La biblioteca: una ampliació curricular?

El debat sobre la integració de la biblioteca en el currículum afecta la totalitat de components curriculars: què, quan i com ensenyar i avaluar. La integració de la biblioteca mediateca pot comprometre la mateixa definició dels contextos d'ensenyament i aprenentatge. Això no obstant, seria un error considerar la introducció de la biblioteca com una ampliació del currículum escolar, com una nova llista de continguts i d'objectius. Seria un contrasentit precisament en una època en què amplis sectors docents s'adonen de la necessitat de reduir aquests currículums, malgrat que, alhora, des de fora de l'escola s'observi una certa tendència en la direcció contrària. Reduir la biblioteca mediateca a la categoria de contingut curricular seria no només una simplificació excessiva, sinó també una errada conceptual important.

La biblioteca mediateca està cridada a desenvolupar un paper molt més rellevant en les nostres escoles: s'hauria de convertir en la infraestructura que podria facilitar el canvi curricular que ja proposava l'anterior reforma edu-

cativa del 1990 (CASTÁN, 1995, 2000).

La implantació i l'aprofitament didàctic de la biblioteca escolar, lluny d'augmentar significativament els components relacionats amb el QUÈ ensenyar, el que facilitaria seria precisament l'assoliment de nombrosos objectius que actualment ja es proposen en les diverses àrees curriculars. Lladó i Solé (1997) presenten una relació de continguts i d'objectius, del nivell prescriptiu del currículum, de les tres primeres etapes educatives, infantil, primària i secundària, que, al seu parer, podrien veure facilitat el seu assoliment si s'arribés a utilitzar la mediateca escolar en les diverses àrees; la selecció és extensa i va molt més enllà de l'àrea de llengua.

La nostra hipòtesi, per tant, se situa en el convenciment que la instal·lació i l'aprofitament didàctic de la mediateca escolar, lluny d'augmentar el nombre de continguts escolars, el que pot suposar és una ajuda, i de vegades un requisit, per a la concreció didàctica i l'assoliment de nombrosos objectius.

5. Eixos de la proposta

En la justificació inicial de la proposta hem remarcat, entre altres, la necessitat que els alumnes disposin de competències bàsiques de naturalesa ben diversa:

- Uns hàbits lectors sòlids, versàtils i estratègics.
- Uns hàbits de treball intel·lectual que els permetin accedir, identificar i operar amb la informació que requereixin.
- Un coneixement de les diverses fonts informatives, en suports informatius també diversos i en espais reals o virtuals que concentrin aquesta informació.

Prenent en consideració el desenvolupament d'aquestes capacitats, hem organitzat les propostes didàctiques al voltant de tres grans eixos:

- El desenvolupament del gust per la lectura.
- La cerca i el tractament de la informació.
- Els llibres i els altres suports, la biblioteca i la xarxa telemàtica.

Aquests tres grans blocs s'esmenten habitualment en la literatura especialitzada,¹⁸ no són cap mena de novetat. Nogensmenys, més d'un cop han estat tractats de manera quasi monogràfica, com si es tractés de compartiments estancs sense cap relació de l'un amb l'altre. El plantejament que inspira la nostra proposta intenta superar aquesta fragmentació: els tres blocs estan absolutament interrelacionats (figura 1): en la mesura que en desenvolupem un, ja treballem amb els altres. Tres exemples ens poden ajudar a il·lustrar el nostre posicionament:

- Quan presentem amb ganes i de manera regular històries a un grup d'alumnes, afavorim que trobin sentit a visitar regularment la biblioteca escolar o la biblioteca pública a la recerca d'aquestes històries o d'altres.

18. M. BARÓ i T. MAÑÀ, 1994; A. LISSON i C. MARTÍNEZ [coords.], 1999; *Cuadernos de Pedagogía*, 289 (núm. monogràfic), 2000.

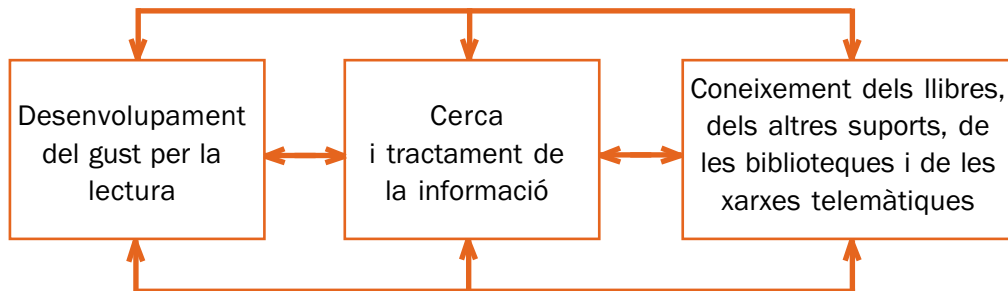

Fig. 1

- Quan treballem amb els índexs o els sumaris d'una monografia temàtica i en descobrim l'organització i el contingut, afavorim que es pugui desenvolupar el gust per la lectura d'aquesta mena de publicacions en determinats alumnes que, potser, no se senten excessivament atrets per l'estructura narrativa i sí, en canvi, pels llibres de coneixements.
- Quan treballem amb els alumnes l'organització interna de la biblioteca per ensenyar-los a regirar estratègicament fins que trobin allò que més els interessa, afavorim la seva autonomia lectora i, per tant, facilitem que puguin tenir èxit en les seves cerques d'informació.

5.1. Desenvolupament del gust per la lectura

Probablement ha estat un dels arguments més utilitzats en la reivindicació d'instaurar les biblioteques escolars. Cal que els alumnes llegeixin, cal que els agradi llegir, cal que des-

cobreixin el gust per la lectura. Tothom signaria aquests propòsits. La lectura és considerada com un valor per si mateixa. En aquesta direcció s'han anat desenvolupant nombroses experiències a l'interior de les diverses institucions educatives,¹⁹ recollides a bastament en la literatura professional docent i en l'especialitzada de biblioteques escolars.²⁰

El desenvolupament d'aquesta actitud per la lectura dependrà, en gran manera, de l'experiència del seu ensenyament i aprenentatge i de les actituds emocionals que l'infant, el nen i la nena, el noi i la noia hagin construït en enfrontar-se

19. Tot un referent va ser la publicació del dossier elaborat per l'equip de mestres de l'Escola Costa i Llobera (1989). *El gust per la lectura*. Barcelona: Departament d'Ensenyament (Recursos Didàctics; 7).

20. A la bibliografia hi ha una relació de publicacions relacionades amb aquesta temàtica. També podeu consultar els índexs temàtics de publicacions periòdiques adreçades als docents: *Guix, Perspectiva Escolar, Aula de Innovación Educativa, Infància i Cuadernos de Pedagogía*; o bé les adreçades més específicament a la biblioteca escolar: *Educación y Biblioteca i CLIJ (Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil)*.

amb els llibres i amb els textos: la motivació que hi mostrin, la seva disposició a implicar-se en la tasca, el grau de seguretat que tinguin per abordar-la, la satisfacció que els produeixi.

De ben segur que bona part d'aquestes actituds emocionals s'hauran anat configurant, al llarg del temps, a través de la forma com l'alumne hagi viscut les situacions de lectura a l'aula, del sentit que hagi atribuït a les lectures que se li han proposat, de la importància que doni a la lectura...

La lectura ha esdevingut, probablement, un dels indicadors clau del nivell de competència escolar assolit per un alumne. Els que hi demostren poca habilitat viuen el seu aprenentatge com una situació de comparació diària amb la resta de companys; el resultat, lògicament, repercuteix en graus diversos en la seva autoimatge i en el seu autoconcepte. Tot sovint aquests alumnes demostren poques expectatives d'èxit i formulen les atribucions explicatives de la seva poca habilitat lectora en termes de raons internes, permanents i fora del seu control.

Gómez (1992) proposa que les principals estratègies per a l'ensenyament i l'aprenentatge dels continguts actitudinals, i el gust per la lectura són el diàleg, el debat, l'intercanvi i l'observació de models, les activitats ordinàries, les rutines, etc. La base del plantejament metodològic en el treball d'aquest tipus de contingut serà, per tant, la interactivitat, les relacions dels alumnes entre ells i les relacions amb els mestres.

És en aquesta direcció que hem situat el conjunt de propostes encaminades al desenvolupament del gust per la lectura: proposem que els llibres i les lectures passin a formar part de la quotidianitat, sense fer escarafalls. Els llibres haurien de formar part de la vida quotidiana de la classe, i a través seu els infants, primerament, i els joves, més tard, haurien de poder descobrir-hi mons i situacions que els interessin, haurien de poder relacionar en la seva memòria la lectura amb estones plaents.

Plantejarem, doncs, propostes de lectura compartida, de lectura crítica, de modelatge lector per part dels mestres, de descobertes compartides, emocions i, també, decepcions. Proposarem *parlar* molt dels llibres, dels seus espais, dels seus personatges, dels seus problemes, de les situacions que s'hi descriuen. Ho proposarem en el convenciment que *la lectura pot esdevenir una veritable experiència de creixement personal i un punt de trobada des de l'inici de l'escolaritat*.

5.2. Cerca i tractament de la informació

Al costat del desenvolupament del gust per la lectura, la lectura de cerca, selecció i tractament de la informació representa, actualment, un bloc procedimental, conceptual i actitudinal que la majoria de docents consideren de gran importància. Ningú no posa en dubte la necessitat que l'escolaritat obligatòria permeti als alumnes

progressar en la capacitat de cercar i, sobretot, de seleccionar i tractar la informació. Aquest tipus de continguts es relacionarien directament amb el «saber fer» que proposava Delors (1997) i amb la figura del docent com a intermediari que esmentava Majó (1999).

Els llibres de text, habitualment, concentren el que els professors esperen que els seus alumnes sàpiguen en acabar el curs. Ara bé, ¿el treball de l'alumne ha d'acabar en les propostes d'aquest material curricular? ¿És recomanable limitar-s'hi en una època en la qual el que «sobra» és informació i en la qual d'un mateix tema, sortosament, podem trobar abordatges i opinions ben diverses? ¿Es podria justificar que els alumnes abandonessin l'escolaritat obligatòria sense disposar dels coneixements necessaris per seleccionar la informació i transformar-la en coneixement?

Disposar dels coneixements conceptuals, procedimentals, estratègics i actitudinals necessaris per poder accedir de manera intel·ligent a la informació requerida i aconseguir la comprensió i elaboració significativa d'aquests coneixements hauria de ser un dels objectius prioritaris de l'escolarització obligatòria del conjunt de la població.

Un tractament didàctic compromès amb aquest bloc de coneixements constituiria un pas qualitatiu important en la promoció de l'autoaprenentatge dels alumnes. Disposar d'una biblioteca escolar que permetés l'aprenentatge en la

cerca i el tractament d'informacions diverses en suports també diversos facilitaria, a més, l'assoliment d'un objectiu fonamental de l'ensenyament obligatori: la compensació de les desigualtats entre els alumnes, atès que un nombre important no coneixeran, probablement, cap altra biblioteca que l'escolar (GALLER, 1999).

A través de la utilització regular de la biblioteca mediateca podríem facilitar l'ensenyament i l'aprenentatge de procediments, actituds, conceptes i estratègies relacionats amb la cerca i el tractament de la informació:

- Cerca, selecció, anàlisi, contrast, categorització, síntesi i organització d'informacions diverses.
- Coneixement de l'estructura interna de les obres bàsiques de referència i de les monografies temàtiques.
- Localització i reconeixement de l'estructura de suports informatius diversos.

La biblioteca escolar, però, no hauria de limitar-se a la cerca i el tractament d'informacions escrites en obres de referència o monografies. Actualment, a l'abast dels alumnes hi ha informacions en suports ben diversos: imatges, sonades, audiovisuals, etc. Desenvolupar la competència en la seva cerca i el seu tractament podria ser de molt d'interès per a la majoria de les àrees curriculars: socials, naturals, tecnologia, plàstica, música, matemàtica, etc.

Ser competent a l'hora de seleccionar informació

i ser-ho també a l'hora d'efectuar-ne el tractament no hauria de ser considerat un bloc de contingut aïllat de la resta d'àrees curriculars: un tractament d'aquest bloc en forma de crèdit variable a secundària obligatòria o d'estona setmanal a primària no garantiria de cap manera l'aprenentatge significatiu per part dels alumnes i en dificultaria la transferència al treball que efectuessin a les àrees curriculars.

El desenvolupament de les activitats d'aquest bloc requerirà la coordinació eficaç i efectiva de tres figures docents i de tres espais (figura 2).²¹

Es requereix un treball necessàriament coordinat entre tres figures (tutor o professor d'àrea, coordinador d'informàtica i responsable de biblioteca), tres espais i tres blocs d'activitats que pro-

gressaran en la mesura que efectuïn un plantejament interdependent.

Òbviament, es podrà qüestionar la viabilitat d'un treball d'aquesta mena en l'estretor de les distribucions horàries oficials que actualment s'estableixen.²² L'horari escolar difícilment podrà respondre a aquests temps d'autoaprenentatge

21. Sílvia SOLÉ. Primeres Jornades del Maresme sobre activitats i serveis educatius en els centres docents. Octubre del 2000.

22. A la publicació de la jornada de reflexió del Consell Escolar de Catalunya, que va tenir lloc a Terrassa el mes de novembre del 2000, s'hi recull una reflexió molt interessant: «[...] no es pot continuar mantenint l'horari compartimentat d'hora a hora, que respon a la idea de classe magistral. Cal reestructurar el temps escolar per tal de facilitar el treball individual organitzat (cerca d'informació a la biblioteca, ús de les tecnologies de la informació i de la comunicació...) i el treball en petit grup (elaboració de temes treballats, intercanvi, reflexió...)».

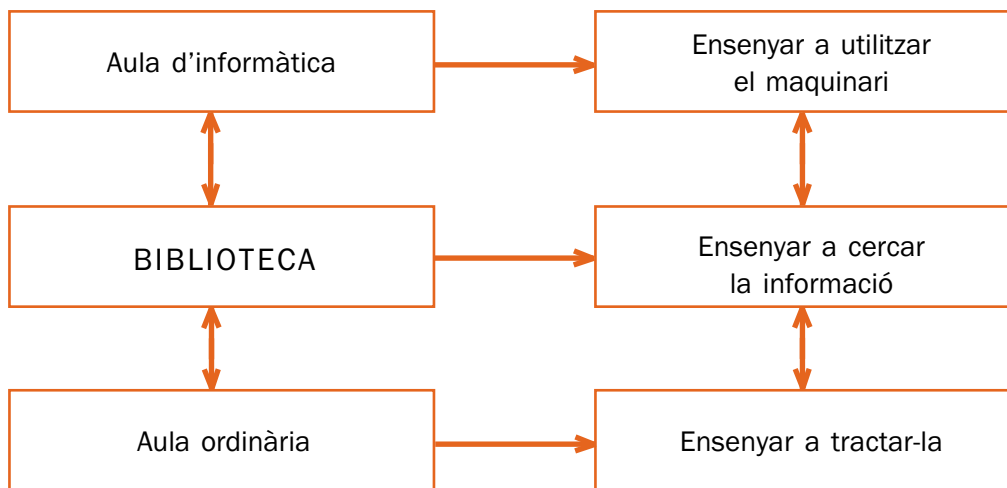

Fig. 2

i treball cooperatiu entre alumnes. Per això, l'experiència del País Basc d'allargar els horaris d'obertura de les biblioteques escolars més enllà dels horaris lectius podria ser un element a considerar.²³

En aquest bloc, per tant, serà difícil arribar a concretar propostes d'activitat. Les que es proposen estan necessàriament desvinculades d'un context que li atribueixi sentit i significativitat. De la coordinació regular i efectiva dels tres professionals esmentats en podran sorgir unes propostes didàctiques perfectament ajustades a les característiques de les diverses àrees i a les necessitats dels diversos grups classe.

5.3. Llibres i altres suports informàtics. La mediateca i la xarxa telemàtica

Paral·lelament als treballs que es puguin desenvolupar en referència al segon bloc, el de la cerca i el tractament informatius, serà necessari que els alumnes progressin també en el coneixement de:

- Les fonts informatives.
- Els suports informatius.

23. Resolució de 29 de maig de 1999 del viceconseller d'Educació del Departament d'Educació, Universitats i Investigació del Govern Basc, per la qual es convoca el Programa d'activitats complementàries i extraescolars en centres públics d'educació infantil, primària i secundària obligatòria de la Comunitat Basca per al curs 1998-1999.

- L'estructura interna dels diversos suports.
- L'organització interna de la biblioteca o dels centres de documentació.
- Les xarxes telemàtiques.
- Els instruments telemàtics que ens permeten accedir a la informació: navegadors, robots de cerca, catàlegs digitalitzats, etc.

La societat del coneixement incorpora periòdicament nous suports informàtics i millora, si no canvia, la tecnologia necessària per accedir-hi i també els centres d'emmagatzematge i distribució de la informació (pensem, si no, en els discos, les cassettes, els minidisques, els disquets de 3,5, els CD, les imatges digitalitzades, els DVD, etc.). Limitar-se al coneixement superficial de les obres de referència podria ser qualificat d'imprudència. Actualment els suports informàtics són nombrosos i cadascun presenta una organització interna que caldrà conèixer adequadament si volem arribar a localitzar allò que ens és necessari.

Tanmateix, els llocs on s'emplaça la informació també s'amplien i es modifiquen. Conèixer-ne l'organització i el funcionament esdevindrà també rellevant a l'hora d'aconseguir objectius relacionats amb l'autoaprenentatge i l'actualització periòdica dels coneixements.

El coneixement de l'organització i del funcionament de la biblioteca del propi centre i la visita regular a instal·lacions d'àmbit divers i/o superior permetrà assolir coneixements i competències també rellevants per poder accedir als

objectius didàctics que relacionem amb aquest bloc des de cada etapa educativa. Les propostes que formulem en aquest apartat per a cadascun dels cicles d'ensenyament hauran de prendre en consideració els treballs efectuats en el cicle anterior al mateix centre. En la nostra proposta, per exemple, es planteja introduir la classificació

decimal universal al llarg del cicle mitjà d'ensenyament primari. Aquesta activitat dependrà de la possibilitat material de portar-se a terme en un centre determinat: dependrà de si el centre té els seus materials bibliogràfics classificats degudament.

Referències bibliogràfiques

- BARÓ, M.; MAÑÀ, T. (1994). *Formar-se per informar-se. Propostes per a la integració de la biblioteca a l'escola*. Barcelona: Edicions 62 i Rosa Sensat (Didàctiques; 41).
- CASTÁN LANASPA, G. (1995). «Las bibliotecas escolares y el currículum de la ESO». *Aula de Innovación Educativa*, 43.
- CASTÁN, G. (2000). «Con la biblioteconomía no basta. Hacia un centro de recursos multimedia». *Cuadernos de Pedagogía*, 289.
- COROMINAS, A. (1994). *La comunicación audiovisual y su integración en el currículum*. Barcelona: Graó.
- COROMINAS, A.; LLADÓ, C. (1999). *L'escola i la societat de la informació. Pensem-hi!* Barcelona: Edicions de Rosa Sensat.
- DELORS, J. i altres (1996). *Educació: Hi ha un tresor amagat*. Barcelona: Centre Unesco.
- GALLER, Anne. «La biblioteca escolar en el siglo XXI» (conferència pronunciada en la inauguració de les Primeres Jornades de Biblioteques Escolars, Barcelona, 18-20 de març del 1999). *Educación y Biblioteca*, 104 (setembre del 1999): 24-32.
- IMBERNON, F. [coord.] (1999). *La educación en el siglo XXI. Los retos del futuro inmediato*. Barcelona: Graó.
- LLADÓ, C.; SOLÉ, S. (1997). *Projecte marc per a la biblioteca mediateca*. Barcelona: Rosa Sensat i FMRPC.
- LÉVY, P. (1998). *La cibercultura, el segon diluvi*. Barcelona: Ediuoc.
- MAJÓ, J. (1997). *Xips, cables i poder*. Barcelona: Proa.
- MAJÓ, J. (2000). «Noves tecnologies i educació» (conferència en l'acte de presentació del *1r Informe de les TIC als centres d'ensenyament no universitari*. Barcelona: UOC, Centre de Suport del Barcelonès.
- MAURI, T.; VALLS, E.; GÓMEZ, I. (1992). *Els continguts escolars: el tractament en el currículum*. Barcelona: Graó.
- MONEREO FONT, C. (1998). «Entrevista con Carlos Monereo Font». *Educación y Biblioteca*, 92 (juliol-agost).
- PARCERISA, A. (1996). *Materiales curriculares: Cómo elaborar-los, seleccionarlos y usarlos*. Barcelona: Graó.

- SALABERRIA, R. (1990-1996). «La biblioteca en los centros educativos franceses». *Educación y Biblioteca*, 8: 12-13.
- ZABALA, A. (1995). *La pràctica educativa: Com ensenyar*. Barcelona: Graó.
- ZABALA, A. (1999). *Enfocament globalitzador i pensament complex*. Barcelona: Graó (Biblioteca de Guix; 115).

Bloc tècnic

A l'hora d'engegar un projecte de biblioteca o mediateca escolar podrà resultar molt adient que els mestres o professors responsables puguin donar una ullada a un seguit de publicacions que considerem referencials. Hem seleccionat obres atenent tres grans criteris: unes fan referència més directa a aspectes relacionats amb l'organització tècnica dels materials; d'altres, a aspectes més relacionats amb el concepte i el sentit de la lectura i l'animació lectora en un moment com l'actual, i, finalment, unes altres desenvolupen amb detall el concepte de formació d'usuaris de biblioteca.

- ARELLANO YANGUAS, Villar (2002). *Biblioteca y aprendizaje autónomo. Guía práctica para descubrir, comprender y aprovechar los recursos documentales*. Gobierno de Navarra, Departamento de Educación y Cultura (Blitz, Serie Verde; 3).
- BARÓ, M.; MAÑÀ, T. (1994). *Formar-se per informar-se: propostes per a la integració de la biblioteca a l'escola*. Barcelona: Rosa Sensat i Edicions 62.
- BARÓ, M.; MAÑÀ, T. (2002). *La formación de usuarios en la biblioteca escolar. Educación infantil y primaria*. Junta de Andalucía, Consejería de Educación y Ciencia, Delegación de Málaga.
- BARÓ, M.; MAÑÀ, T. (2001). *Bibliotecas escolares, ¿para qué?* Madrid: Anaya (La Sombra de la Palabra).
- DARDER, Pere (2001). «Comentaris al Manifest de la Unesco sobre la biblioteca escolar». *Perspectiva Escolar*, 260.
- «Escola, biblioteca i ciutadania» (monogràfic). *Perspectiva Escolar*, 260 (gener del 2002).
- ILLESCAS, M. Jesús (2003). *Estudiar e investigar en la biblioteca escolar. La formación de usuarios*. Gobierno de Navarra, Departamento de Educación y Cultura (Blitz, Serie Verde; 4).
- JORDI, Catherine. (1998). *Guía práctica de la biblioteca escolar*. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez (Biblioteca del Libro; 69).
- *La biblioteca escolar. Selecció de recursos bibliogràfics i electrònics*. Guia de lectura de la Biblioteca Rosa Sensat

- *La biblioteca ideal europea* (2000). Barcelona: P.A.U. Education.
- LISSÓN, A.; MARTÍNEZ, C. [coords.] (1999). *La nova biblioteca escolar*. Barcelona: Edicions 62 (Llibres a l'Abast; 342. Sèrie Rosa Sensat).
- OSORO, K. [coord.] (1998). *La biblioteca escolar: Un derecho irrenunciable*. Madrid: Asociación del Libro Infantil y Juvenil.
- PENNAC, Daniel (1993). *Com una novel·la*. Barcelona: Empúries.
- PETIT, Michèle (1999). *Nuevos acercamientos a los jóvenes y a la lectura*. Mèxic: Fondo de Cultura Económica.

Bloc didàctic

La selecció d'aquest darrer bloc només pretén il·lustrar algunes de les moltes experiències i les reflexions de professionals d'etapes educatives diverses relacionades amb les biblioteques i mediateques escolars. Lògicament, com totes les seleccions, podrà ser valorada com a incompleta, probablement.

- ANGLADA, M. (1998). «La integració de la biblioteca d'un centre al currículum». *Escola Catalana*, 349: 9-11.
- ASPIZU, A.; ARRIETA, B.; GADOKI, A. (1995). «La mediateca escolar, un nuevo aprendizaje». *Aula de Innovación Educativa*, 45: 58-62.
- «Biblioteques escolars» [Monogràfic]. *Guix*, 227 (setembre del 1996).
- CASAS, L. (1999). *Tot Dahl*. Barcelona: La Galera (Deixeu-los Llegir).
- CASTÁN, G. (2000). «Con la biblioteconomía no basta: Hacia un centro de recursos multimedia». *Cuadernos de Pedagogía*, 289: 50-52.
- CENTELLES, J.: «Descobrim la biblioteca escolar». *Guix Dos*, 82. *Suplement Guix*, 281 (gener del 2002).
- Escola Costa i Llobera (1989). *El gust per la lectura*. Barcelona: Departament d'Ensenyament (Recursos Didàctics; 7).
- GIACOMELLI, A. (1996). «La biblioteca Arcobaleno: El plaer de llegir». *Infància*, 93: 20-21.
- GOLOBARDES, M. (1996). «Organització d'una biblioteca escolar autogestionada per l'alumnat». *Guix*, 227: 47-54.
- GARCÍA GUERRERO, J. (2000). «Organizar y dinamizar la biblioteca». *Cuadernos de Pedagogía*, 289: 62-64.
- «Hábito lector y biblioteca escolar» (monogràfic). *Cuadernos de Pedagogía*, 289 (març del 2000).

Contingut
del CD-rom

Continguts de tercer nivell de concreció relacionats amb la biblioteca

Desenvolupament del gust per la lectura	Lectura de cerca i tractament de la informació	Llibres i biblioteques
<p>Procediments</p> <ol style="list-style-type: none">1. Manipulació lliure de materials literaris i informatius en diferents suports.2. Lectura (logogràfica/alfabètica/ortogràfica; individual/compartida; silenciosa/en veu alta, de materials diversos).3. Audició de narracions, d'exposicions orals i de lectures diverses.4. Audició de textos llegits de diferents tipologies.5. Visualització atenta de vídeos, audiovisuals i materials informàtics.6. Observació d'exposicions temàtiques i d'expositors de novetats.7. Registre i control personal de lectures.8. Col·laboració activa en la renovació de la biblioteca de l'aula.9. Audició atenta d'opinions dels companys i companyes.10. Manifestació d'opinions al voltant de llibres mirats, llegits o escoltats.11. Narració de contes coneguts.12. Selecció personal de lectures.13. Manifestació de preferències i d'interessos relacionats amb la lectura.	<p>Procediments</p> <ol style="list-style-type: none">1. Classificació de materials de la biblioteca atenent criteris diversos:<ul style="list-style-type: none">• informatius/d'imaginació• col·leccions• matèries• formats i suports• realitat i ficció• ...2. Localització d'informació rellevant.3. Memorització d'informacions d'interès extretes de materials de la biblioteca.4. Consulta i observació de les obres de referència.5. Manipulació i identificació de fonts informatives diverses.	<p>Procediments</p> <ol style="list-style-type: none">1. Manipulació adequada dels materials.2. Identificació de les característiques morfològiques dels diferents suports.3. Localització de materials adients al nivell lector.

Desenvolupament del gust per la lectura	Lectura de cerca i tractament de la informació	Llibres i biblioteques
<p>Fets i conceptes</p> <p>14. Biblioteca d'aula i d'escola.</p> <p>15. El préstec bibliotecari.</p> <p>16. Sant Jordi i el dia del llibre.</p> <p>17. Les exposicions temàtiques.</p> <p>18. Les guies de lectura.</p> <p>19. El registre personal de lectures.</p> <p>Actituds, valors i normes</p> <p>20. Gaudi amb les narracions i exposicions orals.</p> <p>21. Interès pel text escrit.</p> <p>22. Gust per la lectura com a font de plaer.</p> <p>23. Gust per l'audició de lectures.</p> <p>24. Interès en descobrir les novetats de la biblioteca.</p> <p>25. Valoració de les aportacions dels companys i companyes.</p> <p>26. Participació activa en les festes literàries.</p> <p>27. Sensibilització per les manifestacions literàries.</p> <p>28. Col·laboració activa en la renovació de la biblioteca d'aula.</p>	<p>Fets i conceptes</p> <p>6. El text escrit com a font d'informació.</p> <p>7. Els canals informatius: orals, escrits, audiovisuals, gràfics...</p> <p>8. Les publicacions periòdiques.</p> <p>9. Obres de referència: enciclopèdia, diccionari i globus terraqüi.</p> <p>Actituds, valors i normes</p> <p>10. Valoració del text escrit com a font informativa.</p> <p>11. Interès per la recerca de coneixements com a mitjà de satisfer necessitats pròpies.</p> <p>12. Interès i col·laboració en el tractament de la informació.</p>	<p>Fets i conceptes</p> <p>4. La biblioteca: d'aula i d'escola.</p> <p>5. El bibliotecari/ària</p> <p>6. El llibreter/a.</p> <p>7. Col·leccions i formats.</p> <p>8. El llibre.</p> <p>9. Autor i il·lustrador.</p> <p>Actituds, valors i normes</p> <p>10. Cura en la manipulació de materials.</p> <p>11. Comportament adequat en una biblioteca.</p>

Objectius didàctics

Desenvolupament del gust per la lectura	Lectura de cerca i tractament de la informació	Llibres i biblioteques
<ol style="list-style-type: none">1. Escoltar amb interès contes, explicacions i lectures.2. Mostrar les emocions que provoquin les històries i els relats dels llibres.3. Comunicar els sentiments que s'experimentin en mirar o escoltar llibres.4. Explicar descobertes fetes en els llibres a partir del text o dels elements gràfics.5. Interessar-se per la part escrita dels contes.6. Utilitzar el gest, la mirada i la paraula en la narració de contes.7. Interesar-se per les activitats que tinguin els llibres com a protagonistes.8. Esforçar-se en explicar contes cada cop millor.9. Gaudir escoltant contes, narracions i lectures.10. Emetre opinions sobre llibres escoltats o llegits.11. Mostrar interès i respecte per les opinions dels companys i companyes que facin referència als llibres.	<ol style="list-style-type: none">1. Reconèixer informació rellevant a partir de l'audició de la lectura d'un adult.2. Iniciar-se en la classificació de materials de biblioteca a partir de criteris diversos.3. Col·laborar en les cerques de materials diversos.4. Valorar el text escrit com a font informativa.5. Identificar les diverses fonts informatives.6. Reconèixer les obres de referència més utilitzades i la seva utilitat: diccionari, enciclopèdia i gلوبus terraquí.7. Participar en el desenvolupament guiat de procediments diversos relacionats amb el tractament de la informació:<ul style="list-style-type: none">• Elaboració de llistes• Categorització de llistes.• Elaboració de mapes conceptuals.• Senyalització d'informació rellevant.• Elaboració d'índexs.• Classificació d'informacions.• Elaboració d'etiquetes i de títols.	<ol style="list-style-type: none">1. Asseure's i comportar-se adequadament en una biblioteca.2. Manipular amb cura els llibres i els diversos suports informatius.3. Adaptar-se a les normes de funcionament de la biblioteca d'aula.4. Familiaritzar-se amb l'estona i el lloc on es fa la biblioteca a l'aula.5. Participar en la renovació, organització i funcionament de la biblioteca d'aula.6. Reconèixer els llibres com a activitat humana: autor i il·lustrador.7. Reconèixer el bibliotecari/ària i el llibreter/a com a oficis relacionats amb el món dels llibres.

Desenvolupament del gust per la lectura	Lectura de cerca i tractament de la informació	Llibres i biblioteques
<p>12. Recordar la tradició de Sant Jordi: la llegenda i el dia del llibre.</p> <p>13. Seleccionar llibres i altres suports informatius segons els interessos personals.</p> <p>14. Col·laborar en el muntatge d'exposicions temàtiques a l'aula.</p> <p>15. Reconèixer en els llibres sentiments, emocions i neguits propers.</p> <p>16. Valorar el racó de la biblioteca d'aula com a un espai interessant.</p>	<p>8. Interioritzar i recordar dades escoltades en una lectura.</p> <p>9. Entrar en el món imaginari a través dels llibres i saber distingir, a poc a poc, la realitat de la ficció.</p> <p>10. Reconèixer en els contes elements de l'entorn sociocultural.</p>	

Activitats de biblioteca per blocs temàtics

Núm.	Títol	Desenvolupament del gust per la lectura	Cerca i tractament de la informació	Coneixement dels llibres i les biblioteques
1	Presentació de la biblioteca del centre			
2	L'hora del conte			
3	El llibre belluguet			
4	El carnet de lector			
5	Estrella de lector			
6	La llista dels contes explicats			
7	L'aplaudiment silenciós			
8	Jo recomano...			
9	Els cinc + del mes			
10	Lectura del diari			
11	Presentació de llibres			
12	Lectures en veu alta			
13	Exposicions temàtiques de petit format			
14	El plafó dels personatges			
15	El llibre dels llibres			
16	Els llibres que he llegit			
17	Biblioteca de portes obertes			
18	Recomanacions a les famílies			
19	Endrecem els llibres			
20	Les obres de referència: l'enciclopèdia			
21	La visita a la biblioteca municipal			
22	La visita a la llibreria			
23	Llistes d'autors, il·lustradors i editorials			
24	Les col·leccions			
25	La parada de Sant Jordi a l'aula			

Activitats de biblioteca per nivells

Núm.	Títol	P3	P4	P5
1	Presentació de la biblioteca del centre			
2	L'hora del conte			
3	El llibre belluguet			
4	El carnet de lector			
5	Estrella de lector			
6	La llista dels contes explicats			
7	L'aplaudiment silencios			
8	Jo recomano...			
9	Els cinc + del mes			
10	Lectura del diari			
11	Presentació de llibres			
12	Lectures en veu alta			
13	Exposicions temàtiques de petit format			
14	El plafó dels personatges			
15	El llibre dels llibres			
16	Els llibres que he llegit			
17	Biblioteca de portes obertes			
18	Recomanacions a les famílies			
19	Endresem els llibres			
20	Les obres de referència: l'enciclopèdia			
21	La visita a la biblioteca municipal			
22	La visita a la llibreria			
23	Llistes d'autors, il·lustradors i editorials			
24	Les col·leccions			
25	La parada de Sant Jordi a l'aula			

Continguts de tercer nivell de concreció relacionats amb la biblioteca

Desenvolupament del gust per la lectura	Lectura de cerca i tractament de la informació	Llibres i biblioteques
<p>Procediments</p> <ol style="list-style-type: none">1. Audició de narracions, d'exposicions orals i de lectures diverses.2. Audició de textos de tipologia diversa.3. Ús d'estratègies i habilitats per tot tipus de lectura.4. Diferenciació entre els contes tradicionals i els de creació literària.5. Contrast d'opinions a partir de lectures individuals o comparades, xerrades de professionals, debats, etc.6. Manifestació d'opinions al voltant dels llibres mirats, llegits o escoltats.7. Explicació de narracions, contes, històries, etc., per a petits i grans.8. Visualització atenta de vídeos, audiovisuals i materials informàtics.	<p>Procediments</p> <ol style="list-style-type: none">1. Distinció i ús de llibres de ficció i de documents de consulta i de coneixements en suports diversos.2. Comprensió de les informacions visuals i il·lustrades amb relació a les textuals.3. Identificació de les diferents fonts d'informació impreses.4. Diferenciació de la informació que aporten les obres de referència i la resta de documents de consulta.5. Selecció de fonts d'informació segons el suport.6. Identificació de la informació a partir del sumari.7. Localització d'informació rellevant.8. Interpretació de les dades bibliogràfiques.9. Utilització de procediments relacionats amb el processament de la informació.10. Utilització dels materials adequats per processar la informació.	<p>Procediments</p> <ol style="list-style-type: none">1. Localització i ús de diferents documents i diferents materials de la biblioteca-mediateca.2. Localització dels documents de coneixements per la CDU.3. Observació d'exposicions temàtiques i expositors de novetats.4. Registre i control, personal o col·lectiu, de lectures.
<p>Fets i conceptes</p> <ol style="list-style-type: none">8. Diferents tipologies de textos.9. Diferents tipologies de narracions.10. Les col·leccions.	<p>Fets i conceptes</p> <ol style="list-style-type: none">10. El llibre i altres documents com a fonts d'informació.11. Les publicacions periòdiques.12. Les obres de referència.	<p>Fets i conceptes</p> <ol style="list-style-type: none">6. La biblioteca-mediateca del centre.7. La biblioteca pública.8. El bibliotecari/ària.

Desenvolupament del gust per la lectura	Lectura de cerca i tractament de la informació	Llibres i biblioteques
<p>11. Llibres de coneixements i llibres d'imaginació.</p> <p>12. Sant Jordi i el dia del llibre.</p> <p>13. Les exposicions temàtiques.</p> <p>14. Les guies de lectura.</p>	<p>13. El catàleg d'autors, títols i matèries.</p> <p>14. El sumari, índex analític i glossari.</p> <p>15. La CDU.</p> <p>16. La citació bibliogràfica.</p> <p>17. Organització interna de les diferents fonts d'informació.</p> <p>18. La recerca d'informació en suports multimèdia.</p>	<p>9. La biblioteca especialitzada.</p> <p>10. El llibre: coberta, portada, contraportada, llom, capítol.</p> <p>11. Altres documents: vídeo, CD.</p> <p>12. Col·leccions i formats.</p>
<p>Actituds, valors i normes</p>	<p>Actituds, valors i normes</p>	<p>Actituds, valors i normes</p>
<p>15. Gaudi amb les narracions i exposicions orals.</p> <p>16. Gust per la lectura com a font de plaer.</p> <p>17. Sensibilització per les manifestacions literàries.</p> <p>18. Esperit crític.</p> <p>19. Interès pel text escrit.</p> <p>20. Gust per l'audició de lectures.</p>	<p>19. Hàbit d'utilitzar els diferents tipus de documents.</p> <p>20. Valoració de les fonts d'informació en diversos suports.</p> <p>21. Actitud crítica davant les informacions recollides.</p> <p>22. Rigor en el tractament de la informació.</p> <p>23. Sensibilització per totes les manifestacions de tots els mitjans de comunicació.</p> <p>24. Valoració del text escrit com a font informativa.</p> <p>25. Interès per la recerca de coneixements com a mitjà de satisfer necessitats pròpies.</p>	<p>13. Coneixement i respecte pels hàbits i les normes d'ús de la biblioteca: silenci, mans netes...</p> <p>14. Compliment de les normes del servei de préstec i responsabilitat en la utilització del material.</p> <p>15. Hàbit d'utilitzar la biblioteca.</p> <p>16. Participació activa en el manteniment i la renovació del fons documental de la mediateca del centre.</p> <p>17. Cura en la manipulació de diferents documents.</p> <p>18. Interès per descobrir les novetats de la biblioteca.</p> <p>19. Cerca d'informacions actualitzades dels esdeveniments culturals de la població.</p>

Objectius didàctics

Desenvolupament del gust per la lectura	Lectura de cerca i tractament de la informació	Llibres i biblioteques
<ol style="list-style-type: none">1. Escoltar amb interès contes, explicacions i lectures.2. Conèixer les estratègies de lectura relacionades amb les diverses tipologies textuais.3. Distingir entre la narració tradicional i la d'autor.4. Saber intercanviar opinions sobre lectures i d'altres activitats generades a partir del llibre.5. Identificar les diferents tipologies de textos.6. Conèixer les característiques que configuren una col·lecció.7. Seleccionar llibres, contes i altres suports informàtics en funció d'interessos personals.8. Participar en la Festa de Sant Jordi.9. Participar i elaborar exposicions temàtiques.10. Saber, entendre i elaborar una guia de lectura.11. Esforçar-se en explicar contes cada cop millor.12. Gaudir escoltant contes, narracions i lectures.	<ol style="list-style-type: none">1. Saber distingir entre els llibres de ficció i els de coneixements.2. Conèixer i utilitzar les diferents fonts d'informació.3. Valorar el text escrit com a font d'informació.4. Distingir els tipus d'informació que aporten els documents.5. Progressar en la utilització de les diferents obres de referència (diccionaris, enciclopèdies, atles, anuals).6. Saber seleccionar les fonts d'informació segons el suport.7. Identificar la informació a partir del sumari i l'índex.8. Reconèixer la informació rellevant.9. Interpretar dades bibliogràfiques.10. Utilitzar procediments diversos de cerca i tractament de la informació.11. Presentació de treballs.	<ol style="list-style-type: none">1. Conèixer el funcionament de la biblioteca d'aula i de centre.2. Comportar-se adequadament en una biblioteca.3. Familiaritzar-se amb els diferents tipus de suport on es pot trobar la informació.4. Identificar les parts d'un llibre.5. Saber localitzar els documents segons la CDU.6. Conèixer el servei de préstec.7. Valorar la figura del bibliotecari d'aula i el de la biblioteca de centre.8. Conèixer la biblioteca pública del barri o del poble.9. Col·laborar en la correcta conservació dels materials de la biblioteca.10. Conèixer la llibreria del barri o del poble.

Desenvolupament del gust per la lectura	Lectura de cerca i tractament de la informació	Llibres i biblioteques
<p>13. Fruir tot llegint.</p> <p>14. Interessar-se pel món literari.</p> <p>15. Desenvolupar una opinió pròpia sobre la lectura de tot tipus.</p> <p>16. Reconèixer en els llibres sentiments, emocions i neguits propers.</p> <p>17. Valorar la il·lustració en els llibres i la figura de l'il·lustrador.</p>	<p>12. Mostrar interès en la cerca d'informació en els diferents suports informàtics: llibres, diaris, revistes, enciclopèdies, cd-roms, etc.</p>	

Activitats de biblioteca per blocs temàtics

Núm.	Títol	Desenvolupament del gust per la lectura	Cerca i tractament de la informació	Coneixement dels llibres i les biblioteques
1	L'hora del conte			
2	Presentació de novetats			
3	Recomanacions de llibres			
4	Exposicions temàtiques			
5	Elaboració de guies de lectura			
6	La visita d'un escriptor, il·lustrador o traductor			
7	Presentació de llibres			
8	Lectura en veu alta			
9	Escenificació d'un conte			
10	El museu del llibre			
11	Les col·leccions			
12	Préstec de llibres			
13	Els llibres que he llegit			
14	La capsa de les preguntes			
15	Troba ràpidament			
16	Documentar un projecte			
17	Classificació de materials segons el suport			
18	Obres de referència: diccionaris i enciclopèdies			
19	Llibres d'imaginació i llibres de coneixements			
20	Ets bon observador? Tipus de cerques			
21	Visita a la biblioteca del centre			
22	La biblioteca d'aula. Classifiquem llibres			
23	L'autor i el títol			
24	La biblioteca sonora			
25	Diferent tipologia de textos			

Núm.	Títol	Desenvolupament del gust per la lectura	Cerca i tractament de la informació	Coneixement dels llibres i les biblioteques
26	Els nostres amics els llibres			
27	Fruïm de la poesia			
28	Ambientació de la biblioteca			
29	Elaboració de punts de llibre			
30	Visita a la llibreria del barri o poble			
31	El personatge misteriós			
32	Àlbum de cromos			
33	Les obres de referència: el diccionari			
34	Obres referència: diferent tipologia de diccionaris			
35	Trobar l'intrús			
36	Classificació llibres d'imaginació. Ordre alfabètic			
37	Visita a la biblioteca pública			
38	Introducció a la Classificació Decimal			
39	Cursa nens-llibres. Trobar els llibres a la prestatgeria			
40	El sumari ens informa			
41	Les parts del llibre			
42	Lotto-llibre			
43	L'espai de la biblioteca			
44	El llibre dels contes			
45	Parlem sobre...			
46	Descobrim un diari			
47	La biblioteca informa			
48	Localitzar la informació			
49	Llibres de coneixements i llibres de ficció			
50	Descobrir el títol d'un llibre. Joc de pistes			

Activitats de biblioteca per blocs temàtics

Núm.	Títol	Desenvolupament del gust per la lectura	Cerca i tractament de la informació	Coneixement dels llibres i les biblioteques
51	Llibre fòrum. Pel·lícula-llibre; llibre-pel·lícula			
52	Personatges de contes o novel·les			
53	El memory de la CDU			
54	Analitzar la fitxa d'un document per ordinador			
55	Comparació d'informacions segons diferents suports. Què tenim sobre...			
56	Les obres de referència: resol l'enigma			
57	Les obres de referència: els atlas			
58	La citació bibliogràfica			
59	Realització d'una bibliografia			
60	Diferents tipus de documents			
61	El fitxer d'experts			
62	Les fonts d'informació			
63	Explorem les cobertes i les portades			
64	En quin document ho trobaré			
65	Anàlisi d'un tipus d'article de dues revistes			
66	Què ens diu el sumari d'una revista?			
67	Biblioteca de portes obertes			
68	Recomanacions a les famílies			
69	Cerca d'informació en un CD-ROM			
70	Cerca d'informació a Internet			
71	TIC. Biblioteca i Internet			

Activitats de biblioteca per nivells

Núm.	Títol	CI	CM	CS
1	L'hora del conte			
2	Presentació de novetats			
3	Recomanacions de llibres			
4	Exposicions temàtiques			
5	Elaboració de guies de lectura			
6	La visita d'un escriptor, il·lustrador o traductor			
7	Presentació de llibres			
8	Lectura en veu alta			
9	Escenificació d'un conte			
10	El museu del llibre			
11	Les col·leccions			
12	Préstec de llibres			
13	Els llibres que he llegit			
14	La capsa de les preguntes			
15	Troba ràpidament			
16	Documentar un projecte			
17	Classificació de materials segons el suport			
18	Obres de referència: diccionaris i enciclopèdies			
19	Llibres d'imaginació i llibres de coneixements			
20	Ets bon observador? Tipus de cerques			
21	Visita a la biblioteca del centre			
22	La biblioteca d'aula. Classifiquem llibres			
23	L'autor i el títol			
24	La biblioteca sonora			
25	Diferent tipologia de textos			

Activitats de biblioteca per nivells

Núm.	Títol	CI	CM	CS
26	Els nostres amics els llibres			
27	Fruïm de la poesia			
28	Ambientació de la biblioteca			
29	Elaboració de punts de llibre			
30	Visita a la llibreria del barri o poble			
31	El personatge misteriós			
32	Àlbum de cromos			
33	Les obres de referència: el diccionari			
34	Obres referència: diferent tipologia de diccionaris			
35	Trobar l'intrús			
36	Classificació llibres d'imaginació. Ordre alfabètic			
37	Visita a la biblioteca pública			
38	Introducció a la Classificació Decimal			
39	Cursa nens-llibres. Trobar els llibres a la prestatgeria			
40	El sumari ens informa			
41	Les parts del llibre			
42	Lotto-llibre			
43	L'espai de la biblioteca			
44	El llibre dels contes			
45	Parlem sobre...			
46	Descobrim un diari			
47	La biblioteca informa			
48	Localitzar la informació			
49	Llibres de coneixements i llibres de ficció			
50	Descobrir el títol d'un llibre. Joc de pistes			

Núm.	Títol	CI	CM	CS
51	Llibre fòrum. Pel·lícula-llibre; llibre-pel·lícula			
52	Personatges de contes o novel·les			
53	El memory de la CDU			
54	Analitzar la fitxa d'un document per ordinador			
55	Comparació d'informacions segons diferents suports. Què tenim sobre...			
56	Les obres de referència: resol l'enigma			
57	Les obres de referència: els atlas			
58	La citació bibliogràfica			
59	Realització d'una bibliografia			
60	Diferents tipus de documents			
61	El fitxer d'experts			
62	Les fonts d'informació			
63	Explorem les cobertes i les portades			
64	En quin document ho trobaré			
65	Anàlisi d'un tipus d'article de dues revistes			
66	Què ens diu el sumari d'una revista?			
67	Biblioteca de portes obertes			
68	Recomanacions a les famílies			
69	Cerca d'informació en un CD-ROM			
70	Cerca d'informació a Internet			
71	TIC. Biblioteca i Internet			

Continguts de tercer nivell de concreció relacionats amb la biblioteca

Desenvolupament del gust per la lectura	Lectura de cerca i tractament de la informació	Llibres i biblioteques
<p>Procediments</p> <ol style="list-style-type: none">1. Lectura silenciosa de textos diversos.2. Lectura expressiva de textos amb veu, entonació, dicció i velocitat adequades. Recitació de poemes (amb la preparació adequada).3. Dramatització de narracions breus o d'escenes teatrals.4. Formulació de preguntes sobre el contingut d'un text abans, durant i després de la lectura.5. Identificació i explicació del tipus de text: narratiu, expositiu, descriptiu, argumentatiu...6. Resum del text i identificació del tema.7. Expressió d'idees i opinions pròpies sobre la lectura, de forma argumentada, per tal de compartir-les amb els companys.8. Presentació de lectures expressant l'opinió personal raonada.9. Reconeixement dels recursos propis del llenguatge literari.10. Comentari fonamentalment oral de textos de tipologia diversa: classificació segons el gènere, anàlisi dels personatges, punt de vista del narrador, localització temporal i espacial de les referències de l'obra si s'escau...	<p>Procediments</p> <ol style="list-style-type: none">1. Diferenciació del tipus d'informació que contenen les diverses fonts.2. Selecció del tipus de document més adequat a l'objectiu de la cerca.3. Cerca d'informació en diferents fonts bibliogràfiques i telemàtiques.4. Consulta en catàlegs manuals o informatitzats, tant de la pròpia biblioteca com d'altres a través d'Internet.5. Interpretació i valoració de la informació que proporciona la descripció bibliogràfica.6. Utilització dels cercadors de la xarxa.7. Delimitació i tria de la informació obtinguda a través de cercadors.8. Reconeixement i localització dels documents segons la CDU.9. Coneixement i utilització de diferents obres de referència.10. Domini de l'ordre alfabètic amb totes les modalitats i particularitats.11. Interpretació de les abreviatures més usuals.12. Interpretació dels diversos marcadors paratextuals d'un text: títol, portada, coberta...14. Reconeixement de l'estructura dels diferents tipus de documents: sumari, capítol, annexos, pròleg...	<p>Procediments</p> <ol style="list-style-type: none">1. Comprensió de la normativa sobre l'organització i funcionament de la biblioteca i del fet que aquesta està al servei dels usuaris en un horari establert.2. La senyalització de la biblioteca com a guia per a la localització dels documents.3. Utilització dels catàlegs locals o en xarxa.4. Localització dels documents segons la classificació decimal (CDU).5. Ús d'estratègies per a recuperar la documentació utilitzada (citació bibliogràfica).6. Utilització dels documents en diferents tipus de suport.7. Potenciació de la figura del bibliotecari/ària.

Desenvolupament del gust per la lectura	Lectura de cerca i tractament de la informació	Llibres i biblioteques
<p>11. Classificació de novel·les juvenils segons tema, editorial i col·lecció.</p> <p>12. Audició i recerca de literatura tradicional: rondalles, llegendes, cançons...</p> <p>13. Lectura de còmics i anàlisi de les particularitats del seu llenguatge.</p> <p>14. Reconeixement de les seccions d'un diari i dels diferents gèneres periodístics.</p> <p>15. Elaboració de guies de lectura, a partir de criteris diversos, de temes d'actualitat o d'interès per als adolescents.</p> <p>16. Muntatge d'exposicions temàtiques relacionades amb fets, esdeveniments, autors...</p>	<p>15. Interpretació del sumari per seleccionar el document adequat.</p> <p>16. Interpretació i elaboració de diverses modalitats d'índexs.</p> <p>17. Reconeixement i elaboració dels diferents recursos gràfics que aclareixen o amplien els continguts d'un text.</p> <p>18. Buidatge dels documents consultats a partir de procediments diversos: subratllat, resum, fitxes...</p> <p>19. Elaboració d'esquemes de diferents tipus (arbre, claus, numeració...).</p> <p>20. Preparació de fitxes de documentació que organitzin i sintetitzin la informació seleccionada.</p> <p>21. Elaboració del guió definitiu, organització de les idees bàsiques i plantejament d'hipòtesis.</p> <p>22. Redacció de treballs amb l'estructura adequada: índex, introducció, metodologia, cos, conclusió, bibliografia, annexos...</p> <p>23. Citació bibliogràfica de documents, tant en l'apartat de bibliografia com en les notes a peu de pàgina.</p> <p>24. Ús de diferents instruments informàtics d'ajut a la redacció, edició i impressió de treballs.</p> <p>25. Elaboració de dossiers de premsa a partir de temes d'interès.</p>	

Continguts de tercer nivell de concreció relacionats amb la biblioteca

Desenvolupament del gust per la lectura	Lectura de cerca i tractament de la informació	Llibres i biblioteques
<p>Fets i conceptes</p> <p>17. Els gèneres literaris: narrativa, lírica, teatre, assaig.</p> <p>18. Els recursos expressius de la literatura des del punt de vista gràfic, fònic, morfosintàctic, semàntic i de designació.</p> <p>19. La literatura escrita actual: el conte i la novel·la.</p> <p>20. Els temes i les diverses classes de novel·les: d'aventures, negra, fantàstica, de ciència-ficció...</p> <p>21. La literatura de tradició oral: la rondalla, el conte popular, la llegenda, la cançó...</p> <p>22. El còmic.</p> <p>23. L'editorial i la col·lecció.</p> <p>24. La premsa periòdica. La premsa comarcal. Les revistes juvenils.</p> <p>25. Els diferents gèneres periodístics de contingut historico-informatiu, argumental i dialogat.</p> <p>26. La tipologia textual.</p> <p>27. Les exposicions temàtiques.</p> <p>28. Les guies de lectura.</p>	<p>Fets i conceptes</p> <p>26. Les fonts d'informació, tant en format analògic com digital: llibres, revistes, diaris, vídeos, enciclopèdies, CD, CD-ROM, DVD, Internet...</p> <p>27. Els sistemes d'organització gràfica de la informació: taules, mapes, figures, il·lustracions, gràfics, quadres...</p> <p>28. Les obres de referència: diferents tipus de diccionaris, atles, anuaris, enciclopèdies, guies...</p> <p>29. Les monografies i enciclopèdies especialitzades.</p> <p>30. Els cercadors d'Internet.</p> <p>31. El dossier de premsa.</p> <p>32. Les hemeroteques digitals.</p> <p>33. La síntesi de la informació: el resum, el mapa conceptual...</p> <p>34. La planificació d'un treball: pluja d'idees, mapes conceptuals, esquemes, guions...</p> <p>35. La bibliografia. La citació bibliogràfica.</p> <p>36. Les parts d'un treball: índex, introducció, cos, conclusió, bibliografia, annexos.</p> <p>37. Presentació de treballs: puntuació i tipografia.</p> <p>38. Els editors de textos.</p>	<p>Fets i conceptes</p> <p>8. La biblioteca-mediateca com a centre de documentació i de recursos.</p> <p>9. Distribució i organització dels documents a la biblioteca.</p> <p>10. Coneixement dels serveis que ofereix la biblioteca i de la seva normativa.</p> <p>11. Coneixement dels diferents tipus de suport on es pot trobar la informació.</p>

Desenvolupament del gust per la lectura	Lectura de cerca i tractament de la informació	Llibres i biblioteques
<p>Actituds, valors i normes</p> <p>29. Gust per la lectura com a font de plaer.</p> <p>30. Sensibilització per les manifestacions literàries.</p> <p>31. Adquisició de l'hàbit de llegir.</p> <p>32. Participació en activitats en les quals es comuniqui el plaer de la lectura.</p> <p>33. Atenció a les recomanacions del professorat pel que fa a lectures, per tal d'adquirir una educació literària i un criteri propi.</p> <p>34. Participació activa en activitats de caire creatiu que ajudin a formar criteri literari.</p> <p>35. Valoració de les lectures com a reflex de la cultura pròpia i de les altres cultures, pel que tenen de lligam amb els grans temes que de sempre han ocupat la humanitat.</p> <p>36. Manifestació d'opinions pròpies i independents sobre la literatura, coincidents o no amb les dels altres.</p> <p>37. Valoració positiva i respecte per les manifestacions que demostren formació de criteri personal, tant si coincideixen amb el propi com si no.</p> <p>38. Acceptació de les crítiques raonades i respectuoses dels altres: professorat i alumnat.</p> <p>39. Interès per descobrir les novetats de la biblioteca.</p> <p>40. Participació en activitats que ajudin a donar a conèixer la biblioteca i els llibres.</p> <p>41. Adquisició de l'hàbit de lectura de la premsa escrita i comprensió de la seva importància com a suport de la informació i vehicle per a la llibertat d'expressió.</p>	<p>Actituds, valors i normes</p> <p>39. Valoració del procés de transformació de la informació en coneixement.</p> <p>40. Importància dels coneixements previs que es tenen sobre un tema.</p> <p>41. Curiositat pel descobriment de nous coneixements.</p> <p>42. Utilització de les fonts d'informació de forma responsable, acceptant la normativa d'ús de diferents eines i canals de comunicació.</p> <p>43. Valoració de la utilitat dels diferents tipus de format i suport en què es pot trobar la informació, tenint en compte els avantatges i inconvenients que presenten.</p> <p>44. Manifestació d'iniciatives per la cerca i resolució de problemes.</p> <p>45. Reconeixement de la necessitat d'organitzar i citar correctament la documentació per tal que sigui fàcilment recuperable.</p> <p>46. Respects a la propietat intel·lectual citant les mencions de responsabilitat.</p> <p>47. Avaluació crítica de la informació recollida.</p> <p>48. Capacitat de reformular o modificar, a partir de l'adquisició de nous coneixements, tant el procés de treball com les idees inicials.</p> <p>49. Capacitat autocrítica respecte als resultats de la informació ja processada.</p> <p>50. Valoració de la importància de l'expressió per ordenar el pensament.</p> <p>51. Reconeixement dels valors del treball en equip.</p> <p>52. Desenvolupament d'actituds positives per a millorar la presentació de treballs.</p>	<p>Actituds, valors i normes</p> <p>12. Valoració de la biblioteca-media-teca com a font d'informació i documentació.</p> <p>13. Respects per les normes d'ús i per la correcta conservació dels materials de la biblioteca.</p> <p>14. Respects i valoració de les tasques del bibliotecari/ària.</p> <p>15. Reconeixement de la importància en l'ordre de col·locació dels documents (CDU).</p> <p>16. Interès per conèixer els diversos espais del món de la documentació.</p> <p>17. Valoració de les possibilitats que ofereix el servei de préstec.</p>

Objectius didàctics

Desenvolupament del gust per la lectura	Lectura de cerca i tractament de la informació	Llibres i biblioteques
<ol style="list-style-type: none">1. Valorar la lectura com a font de plaer i coneixement.2. Manifestar interès per la literatura com a mitjà per interpretar la realitat.3. Reconèixer textos de diferents gèneres literaris tot fent referència a les principals característiques que permeten classificar-los.4. Reconèixer els recursos i les convencions dels registres literaris a fi d'aconseguir una lectura més entenedora i plaent.5. Comentar textos literaris atenent els aspectes formals i de contingut, segons la sensibilitat personal i mitjançant una opinió raonada.6. Conèixer la diversitat temàtica que classifica les novel·les.7. Conèixer el conte literari.8. Apropar-se als autors i a les seves obres.9. Reconèixer els principals gèneres que conformen la literatura tradicional d'un poble.10. Desenvolupar el sentit crític al voltant d'una obra llegida i ser capaç de comunicar-ho.	<ol style="list-style-type: none">1. Valorar la necessitat de dominar la cerca d'informació en el món quotidià i acadèmic.2. Conèixer i utilitzar les diferents fonts d'informació bibliogràfiques i telemàtiques en suports diversos.3. Planificar i delimitar l'objectiu de la cerca.4. Determinar el tipus de document més adient per a l'objectiu de la cerca.5. Cercar informació en els diferents catàlegs i saber el funcionament de la CDU.6. Conèixer i utilitzar alguns dels principals cercadors d'Internet.7. Reconèixer i utilitzar diferents tipus d'obres de referència: diccionaris, enciclopèdies, atles...8. Mostrar habilitat en la interpretació dels diversos marcadors paratextuals (títol, coberta, portada...).9. Interpretar una fitxa bibliogràfica.10. Interpretar l'estructura dels diferents tipus de documents: sumari, índex, glossari...	<ol style="list-style-type: none">1. Comprendre què és una biblioteca-mediateca.2. Conèixer i respectar les normes de funcionament de la biblioteca-mediateca.3. Conèixer el procediment a seguir per tal de disposar dels materials de la biblioteca (préstec...).4. Valorar la biblioteca com a font d'informació i documentació.5. Comprendre l'abast del món de la documentació.6. Localitzar els documents en el sistema d'ordenació de la biblioteca (CDU).7. Familiaritzar-se amb els diferents tipus de suport on es pot trobar la informació.8. Identificar les parts físiques d'un llibre, casset, vídeo, CD, CD-ROM...9. Conèixer i valorar les funcions del bibliotecari/ària.10. Conèixer altres centres de documentació. Biblioteques populars, universitàries, arxius, llibreries, exposicions, fires...

Desenvolupament del gust per la lectura	Lectura de cerca i tractament de la informació	Llibres i biblioteques
<p>11. Gaudir del còmic i de totes les seves possibilitats expressives.</p> <p>12. Conèixer la diferència entre editorial i col·lecció, amb especial atenció a les col·leccions de literatura juvenil.</p> <p>13. Manifestar interès per la premsa periòdica i saber-la utilitzar com una font d'informació i de lleure.</p> <p>14. Interpretar els diferents gèneres periodístics de temes d'interès per als adolescents i d'altres d'interès més general i de la vida adulta.</p> <p>15. Distingir els principals tipus de textos per la seva finalitat i marques textuais.</p> <p>16. Participar en l'elaboració d'exposicions temàtiques.</p> <p>17. Entendre i elaborar una guia de lectura.</p>	<p>11. Identificar i interpretar la informació que proporcionen els recursos gràfics (taules, esquemes, mapes conceptuals...).</p> <p>12. Usar diferents procediments per al buidatge d'informació: fitxes, esquemes, índexs.</p> <p>13. Contrastar, seleccionar i recuperar la informació obtinguda (prèvia planificació o no) i manejar-la adequadament.</p> <p>14. Valorar l'actualitat de la informació i manifestar una actitud crítica enfront de la informació que es rep.</p> <p>15. Extreure conclusions a partir de la recerca, selecció i anàlisi de la informació obtinguda.</p> <p>16. Elaborar treballs amb l'estructura adequada: índex, introducció, metodologia emprada, cos, conclusió, bibliografia, annexos.</p> <p>17. Manejar amb soltesa instruments informàtics d'ajut a la redacció i presentació de treballs.</p> <p>18. Donar importància a la planificació i ordenació del treball en grup i col·laborar-hi activament de forma individual i respectant l'aportació dels companys.</p>	

Activitats de biblioteca per blocs temàtics

Núm.	Títol	Desenvolupament del gust per la lectura	Cerca i tractament de la informació	Coneixement dels llibres i les biblioteques
1	Te'n contem tres			
2	Descoberta de la biblioteca-mediateca			
3	Les obres de referència I: diccionaris			
4	Un diccionari per a cada cosa			
5	Les obres de referència II			
6	Les obres de referència III: atlas geogràfic, històric, anatòmic, físic...			
7	Els personatges dels còmics			
8	Lectura col·lectiva			
9	Necessitem saber			
10	El préstec			
11	Sant Jordi: llibres, amor i roses			
12	Diari virtual			
13	Logotip / Ex-libris			
14	Anima't a llegir			
15	Els catàlegs			
16	Un personatge a la Xarxa			
17	Quin llibre em recomanes?			
18	Un viatge per l'espai			
19	El catàleg informatitzat			
20	Poesia il·lustrada			
21	Recerca i citació bibliogràfica			
22	Una ruta a través del món			
23	Quin temps fa a...?			
24	Estimat / da...			

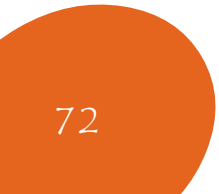
Núm.	Títol	Desenvolupament del gust per la lectura	Cerca i tractament de la informació	Coneixement dels llibres i les biblioteques
25	Ús d'Internet per cercar en catàlegs d'altres biblioteques			
26	Anem a...			
27	L'enigma			
28	Les característiques de la CDU			
29	Joc de les 10 classificacions			
30	Quinto de la CDU			
31	Classifiquem novel·les juvenils			
32	Literatura i cinema			
33	Els índexs			
34	Els dossiers de premsa			
35	Diferents tipus de documents (suports)			
36	El pòster del medi ambient			
37	El racó dels contes			
38	Teatre llegit			
39	L'herbari			
40	Estratègies per a l'accés a la informació			
41	La setmana de la poesia			
42	L'ús de l'ordinador per a l'accés a la informació			
43	Abast del món de la documentació			
44	Llibres? Llibres... Llibres!			
45	Un tomb pels museus			
46	La guia de lectura			
47	Alternatives a la novel·la			
48	Informació de l'actualitat: anuals, revistes, diaris			

Activitats de biblioteca per nivells

Núm.	Títol	Primer cicle	Segon cicle
1	Te'n contem tres		
2	Descoberta de la biblioteca-mediateca		
3	Les obres de referència I: diccionaris		
4	Un diccionari per a cada cosa		
5	Les obres de referència II		
6	Les obres de referència III: atlas geogràfic, històric, anatòmic, físic...		
7	Els personatges dels còmics		
8	Lectura col·lectiva		
9	Necessitem saber		
10	El préstec		
11	Sant Jordi: llibres, amor i roses		
12	Diari virtual		
13	Logotip / Ex-libris		
14	Anima't a llegir		
15	Els catàlegs		
16	Un personatge a la Xarxa		
17	Quin llibre em recomanes?		
18	Un viatge per l'espai		
19	El catàleg informatitzat		
20	Poesia il·lustrada		
21	Recerca i citació bibliogràfica		
22	Una ruta a través del món		
23	Quin temps fa a...?		
24	Estimat / da...		

Activitats de biblioteca per nivells

Núm.	Títol	Primer cicle	Segon cicle
25	Ús d'Internet per cercar en catàlegs d'altres biblioteques		
26	Anem a...		
27	L'enigma		
28	Les característiques de la CDU		
29	Joc de les 10 classificacions		
30	Quinto de la CDU		
31	Classifiquem novel·les juvenils		
32	Literatura i cinema		
33	Els índexs		
34	Els dossiers de premsa		
35	Diferents tipus de documents (suports)		
36	El pòster del medi ambient		
37	El racó dels contes		
38	Teatre llegit		
39	L'herbari		
40	Estratègies per a l'accés a la informació		
41	La setmana de la poesia		
42	L'ús de l'ordinador per a l'accés a la informació		
43	Abast del món de la documentació		
44	Llibres? Llibres... Llibres!		
45	Un tomb pels museus		
46	La guia de lectura		
47	Alternatives a la novel·la		
48	Informació de l'actualitat: anuaris, revistes, diaris		
49	Llegendes i rondalles d'arreu del món		

La biblioteca escolar en el context de l'ensenyament i de l'aprenentatge per a tothom

La biblioteca escolar proporciona informació i idees que són fonamentals per tal de reeixir en la societat contemporània, basada en la informació i el coneixement. La biblioteca escolar dota els estudiants amb les eines que els permetran d'aprendre al llarg de tota la seva vida i de desenvolupar la seva imaginació, fent possible així que esdevinguin ciutadans responsables.

Missió de la biblioteca escolar

La biblioteca escolar ofereix serveis d'aprenentatge, llibres i altres recursos a tots els membres de la comunitat escolar per tal que desenvolupin el pensament crític i utilitzin de manera eficaç la informació en qualsevol suport i format.

Les biblioteques escolars estan lligades a l'àmplia xarxa de biblioteques i d'informació, d'acord amb els principis del «Manifest de la Unesco sobre la biblioteca pública».

El personal de la biblioteca ajuda a utilitzar els llibres i altres recursos d'informació, tant els d'imaginació com els de coneixement, tant impresos com electrònics i tant d'accés directe com d'accés remot. Aquests materials complementen i enriqueixen els llibres de text, els materials docents i els mètodes pedagògics. S'ha demostrat que quan bibliotecaris i ensenyants treballen en col·laboració, els estudiants milloren la lectura i l'escriptura, l'aprenentatge, la resolució de problemes i treballen més bé amb les tecnologies de la informació i la comunicació.

Els serveis de la biblioteca escolar s'han d'adreçar per igual a tots els membres de la comunitat escolar, sense distinció d'edat, raça, sexe, religió, nacionalitat, llengua i condició social o professional. Cal oferir serveis i materials específics per aquells usuaris que, per alguna raó, no puguin utilitzar els serveis i materials habituals.

L'accés als serveis i als fons s'ha de regir pels principis de la Declaració Universal dels Drets

Humans de les Nacions Unides i no poden estar sotmesos a cap forma de censura ideològica, política o religiosa, ni tampoc a pressions comercials.

Finançament, legislació i xarxes

La biblioteca escolar és un component essencial de qualsevol estratègia a llarg termini per a l'alfabetització, l'educació, la provisió d'informació i el desenvolupament econòmic, social i cultural. La biblioteca escolar és responsabilitat de les autoritats locals, regionals i nacionals, i, per tant, ha de tenir el suport d'una legislació i d'una política específiques. La biblioteca escolar ha de disposar d'un finançament suficient i regular per destinar a personal format, materials, tecnologies i equipaments. La biblioteca escolar ha de ser gratuïta.

La biblioteca escolar és un col·laborador essencial en les xarxes locals, regionals i nacionals de biblioteques i d'informació.

Si la biblioteca escolar hagués de compartir els seus locals i/o recursos amb algun altre tipus de biblioteca, com ara una biblioteca pública, caldria que els objectius específics de la biblioteca escolar fossin reconeguts i preservats.

Funcions de la biblioteca escolar

La biblioteca escolar és part integrant del procés educatiu.

Les funcions següents són essencials en l'adquisició de la lectura i l'escriptura, de les capacitats per a informar-se i per al desenvolupament de l'educació, de l'aprenentatge i de la cultura. Aquestes funcions són els fonaments dels serveis de la biblioteca escolar:

- donar suport i facilitar la consecució dels objectius del projecte educatiu del centre i dels programes;
- crear i fomentar en els infants i adolescents l'hàbit i el gust de llegir, d'aprendre i d'utilitzar les biblioteques al llarg de tota la seva vida;
- oferir oportunitats de crear i utilitzar la informació per adquirir i comprendre coneixements, desenvolupar la imaginació i entretenir-se;
- ensenyar a l'alumnat les habilitats per avaluar i utilitzar la informació en qualsevol suport i format, tot fomentant la sensibilitat per les formes de comunicació presents en la seva comunitat;
- proporcionar accés als recursos locals, regionals, nacionals i globals que permetin a l'alumnat conèixer idees, experiències i opinions diverses;

- organitzar activitats que afavoreixin la presa de consciència i la sensibilització cultural i social;
- treballar amb l'alumnat, el professorat, l'administració del centre i les famílies per aconseguir els objectius del projecte educatiu del centre;
- proclamar la idea que la llibertat intel·lectual i l'accés a la informació són indispensables per aconseguir una ciutadania responsable i participativa en una democràcia;
- difondre la lectura així com també els recursos i els serveis de la biblioteca escolar dins i fora de la comunitat educativa.

Per aconseguir aquestes funcions, la biblioteca escolar ha d'aplicar polítiques i serveis, seleccionar i adquirir materials, facilitar l'accés físic i intel·lectual a les fonts d'informació adequades, proporcionar recursos de formació i disposar de personal format.

Personal

La responsabilitat de la biblioteca recaurà en aquell membre de l'equip escolar qualificat professionalment per fer-se càrrec de la planificació i funcionament de la biblioteca escolar, ajudat pel personal de suport necessari. Aquest professional treballarà amb tots els membres de la comunitat escolar i en contacte amb la biblioteca pública i altres centres.

El paper del bibliotecari escolar variarà en funció del pressupost, dels programes educatius i els mètodes pedagògics dels centres, dins el marc legal i financer establert.

Hi ha àrees de coneixement que són fonamentals en la formació dels bibliotecaris escolars per aplicar i desenvolupar serveis eficaços de la biblioteca escolar: gestió de recursos, de les biblioteques i de la informació, i pedagogia.

En un entorn cada vegada més connectat en xarxa, els bibliotecaris escolars han de ser competents en la planificació i l'ensenyament de les diferents tècniques d'utilització de la informació tant a docents com a estudiants. Per tant, han de mantenir-se contínuament al dia i perfeccionar la seva formació.

Funcionament i gestió

Per garantir un funcionament efectiu i amb resultats:

- cal formular una política de la biblioteca escolar que defineixi els objectius, les prioritats i els serveis de la biblioteca en funció del projecte educatiu;

- la biblioteca escolar s'ha d'organitzar i gestionar segons els estàndards professionals;
- els serveis de la biblioteca escolar han de ser accessibles a tots els membres de la comunitat escolar i han d'implicar-se en el context de la comunitat local;
- cal assegurar la cooperació amb el professorat, els òrgans de direcció del centre escolar, l'administració de qui depèn, les famílies, les associacions d'interès dins de la comunitat i els altres bibliotecaris i professionals de la informació.

Implantació del manifest

S'insta els governs, a través dels seus polítics responsables d'educació, a elaborar estratègies, polítiques i programes que permetin aplicar els principis enunciats en aquest manifest. Aquests plans haurien de preveure la difusió d'aquest manifest en els programes de formació inicial i formació permanent dels bibliotecaris i dels ensenyants.

(Aquest manifest ha estat adoptat pel PGI de la Unesco el desembre de 1998 i està pendent d'aprovació a la 30a Conferència General d'aquesta institució a la tardor de 1999.) Traduït pel Grup de Biblioteques escolars del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya.

Carta dels drets de l'alumnat en l'era de la informació

Association for Teacher-Librarianship in Canada (ATLC)*

Els alumnes s'enfronten a un futur ric en informació, en què el canvi serà una de les constants de les seves vides. Perquè puguin adaptar-se i realitzar plenament el seu potencial, hauran de ser capaços d'aprendre durant tota la seva vida i prendre decisions de manera autònoma.

Tots els alumnes han de tenir la possibilitat de:

- Dominar les habilitats necessàries per accedir a la informació, sigui quin sigui el suport que la vehiculi (imprès, no imprès, electrònic).
- Comprendre i dominar les habilitats i tècniques de cerca d'informació i de presentació dels resultats.
- Desenvolupar habilitats per avaluar, extreure, sintetitzar i utilitzar la informació que prové de diferents fonts.
- Utilitzar les dades i la informació per ampliar la seva base de coneixement personal.
- Explorar formes creatives d'utilitzar la informació.
- Comprendre l'herència cultural i la seva història, així com la cultura i la història d'altres societats i grups socials.
- Millorar les seves capacitats per conèixer-se desenvolupant el plaer per la lectura.
- Explorar els valors i creences d'altres llegint obres del món sencer.
- Pensar de manera crítica i prendre decisions en funció de les necessitats i valors de cadascú.
- Participar activament en les decisions del seu propi aprenentatge.

Donat que la informació és un element vital per al desenvolupament del pensament crític i per a la presa de decisions autònoma, resulta que l'accés a un cos d'informació que no para de créixer és vital per al desenvolupament del potencial dels alumnes. En conseqüència, tots els alumnes haurien de tenir dret a:

- Tenir accés, en el seu aprenentatge, a un gran ventall de recursos d'un nivell adequat.
- Explorar documents que presenten una varietat d'opinions i perspectives.
- Triar lliurement qualsevol lectura, així com qualsevol document sonor i/o visual, tant pel lleure com pels estudis.

(*) L'ATLC és una organització canadenca d'educadors i amics de les biblioteques escolars que va ser fundada el 1989. El manifest que acabem d'exposar va ser publicat el 1995 pel seu consell d'administració. Per a més informació: <http://www.sbe.saskatoon.sk.ca/~atlc>.

Nota: Aquesta carta ha estat extreta de la revista *Educación y Biblioteca*, nº 91 (1998), p. 19.

Segones Jornades de Biblioteques Escolars

Conclusions

Els participants a les Segones Jornades de Biblioteques Escolars, després de les sessions de treball, han arribat a les conclusions següents.

Per tal que la biblioteca escolar pugui afrontar els reptes de la societat cal:

1. Tenir definit un model educatiu que impliqui aprendre a utilitzar la informació i que incideixi en els procediments de recerca, selecció, tractament i anàlisi de la informació, la comunicació dels resultats i l'ús dels diferents suports d'informació. El centre ha de propiciar estructures metodològiques i d'organització que facilitin la incorporació d'aquest treball en el currículum i a l'aula. Per fer-ho possible la biblioteca ha de ser una prioritat per al claustre i ha d'estar integrada en el Projecte Educatiu de Centre i en tots els seus documents interns de funcionament.
2. Disposar de recursos econòmics, d'espai adequat i de recursos materials, seleccionats i organitzats segons les necessitats dels seus usuaris. La integració de les tecnologies de la informació i la comunicació dins la biblioteca escolar és imprescindible per entendre-la com un recurs més d'informació i lleure.
3. Disposar de les eines necessàries amb el mínim cost possible, econòmic i humà, per a la gestió de la col·lecció, del pressupost i dels serveis. Per tal de compartir recursos, seria necessari crear un catàleg col·lectiu gestionat per un centre catalogador únic i treballar conjuntament amb els grups i entitats que es dediquen a la selecció de materials, a la promoció de la lectura i a la formació en l'ús de la informació. En aquest sentit és d'especial rellevància la col·laboració amb la biblioteca pública.

4. Convertir la biblioteca escolar en un espai i un temps de trobada, de treball i gaudi, diferent de l'aula, que permeti incentivar el plaer per la lectura i fer possible la transformació de la informació en coneixement. La biblioteca escolar és una part integrant del Projecte de Lectura, que ha de partir del PEC. Per això, el responsable de biblioteca i els tutors han de conèixer els llibres i els altres materials i, també, conèixer els gustos i els nivells de lectura dels nois i noies per orientar-los en la lectura i formar-los en la seva utilització.
5. Posar la biblioteca al servei de la comunitat educativa i prioritzar la seva obertura en horari lectiu. Cal vetllar, però, per obrir la biblioteca en hores no lectives ja que facilita l'ús compartit de pares i alumnes.
6. Dotar la biblioteca de la figura del responsable de biblioteca, que ha de ser seleccionat, a proposta de l'equip directiu, entre les persones formades per a aquesta finalitat. La formació específica del responsable de biblioteca escolar ha de contemplar aspectes pedagògics –que considerem prioritaris per a l'educació primària– i biblioteconòmics, que complementin la seva formació inicial.
7. Garantir la viabilitat i la continuïtat de la biblioteca mitjançant la creació d'una comissió de biblioteca. Aquesta comissió hauria d'estar integrada per membres de l'equip directiu, responsables de biblioteca (2 com a mínim amb dedicació suficient), mestres o professors de cada cicle/seminari i de diverses disciplines, representats de l'AMPA i representants dels alumnes. Aquesta comissió té com a funcions principals l'elaboració del projecte de biblioteca i l'establiment del pla de treball anual.
8. Participar activament en les organitzacions que donen suport a les biblioteques escolars i fer que les biblioteques escolars i públiques estiguin cada cop més presents en la societat.

Cornellà, 16 de febrer de 2002